Контрольный экземпляр

Масс а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ШИНАРА, 26 ИЮНЬ, 1979 шу. ● № 76 (6061). ● Мах 2 кепиг.

Шерра доаргнадь дIахьош да ухх денощна ялат чуэцара балхаш Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоне. КIант мукхи итт балха дийнахь чуда дош денний цу боахама къахьегамхошш. ХIьата лаьрхIар кхоачашдара ерригa торошнш оарцагIъаьха болх а бу.

Механизатораштa юкъе хьрвачa яхье хьалха ва Юшаев Мовлди. Ялат чуэцаш дийнахьара нормаш юкъера лаьрхIача 150—160 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза комбайнер М. Юшаев.

В. ЕЛИЗАРОВ.

КОММУНИСТАШ ХЬАЛХА ЛАТТ

1976 шера Еррисоюзни социалистически яхья итотех кхоалагIа моттиг а йоаккхаш СССР мехкдаьтта промышленноста Министерствий мехкдаьтта а газови а промышленноста болхлой профсоюза ЦК-и ахчан преми елар «Октябрьнефть» НГДУ № 1 йолча цеха цхьоалагIча бригада коммунистически къахьегама коллективана. Иштта шоай управление шийчох тарра болх болча коллективашта юкъе а яхье хьалха латт из.

Пятилетка дагьлагIа шу а къахьегамаш толамашца белгалдоих бригадо. Цхе бетта планал совгIа 3091 тонн мехкдаьтта даькхад цо.

Укхаза партийни организаце вIашагIъеллай барт боли, къахьегам безаш йола коллектив. Цун керте латт шийй доше кулгаш хилар, организаторски болх дика боазар бахьан долаш мехкдаьттахошта доккха сий деш вола партгрупорг И. С. Ендовицкий. Бригада коммунисташца, специалисташца цхьана промысла, НГДУ, «Грознефть» дерригa гIулакхаш довзаргдолаш, цар вахаре дизза дакъа лоацаргдолаш шоай коллектива хIара член хилийта вIаштIехьдаьннад цун. Мехкдаьтта доаккхача оператор волча цунгара масал оцаш хилча йиш а яц болх во бе. Бригада балхаца дувзадена мел дола гIулакхаш шийга кхоачаш санна хеташ ва Иван Семенович.

Масала, цо Iомаю тохкаиамерительни прибораш ремонт еча слесара говзал. ХIанз кIеж етта 9 скважина чуйоагIача трапни установке телхача прибора ремонт е кицовеш варга хьежа безац. Из сахха е дика а тоаю И. С. Ендовицке. Цун дежурстве массаза а порадок хул. Из санна бараш кара яц масал.

Коммуниста И. С. Ендовицкена безабелар общественни болх. Гойтара агитаца, хоза, бозаме, бIарг кхетаргболаш кийчйир коммунисташа бригада контора. Цунна юкхе хьалтехад Сийлен улга тIа хьалха латтарий сурташ, мехка дукха «Iаьрша дошув» далара мехкдаьттахой тIахьехеш дола лозунгаш, плакаташ. Контора чухьнахьа — бригада социалистически декхараш, цун члений хIаране укх шера тIайица декхараш, «Яхья экран», «Хьокхамий улг» плакаташ, лозунгаш...

КIеж етташ да бригадера общественни вахар. Укхаза собране чIоагIа уйла тIанохийташ бийшар май беттара «Идеологически, политико - кхетама боля дIахо товбарах» бола КПСС ЦК соцам. Доклад яьча мастера М. П. Чередниченкос, прениешка къамаьлаш даьча коммуниста мехкдаьтта доаккхача оператораша А. М. Петрова, В. А. Донченкос, И. С. Ендовицке тейлар КПСС ЦК соцам кхоачашбара тIадерзадь дола партийни организаце декхараш белгалдаха бригада новкъостал деш йола хоадам болла предложенеш. Парте идеш дIайовзийтара дизза дакъа лоацаш бола пропагандисташ хилара, кагархоинта къахьегама мутIахьа хургбола масалаш гойтара тIаерзаьь я коммунистий еррига уйла. ХIьата долаш а да-кх авначоа масал. Хьоацарга вай оператор Петров Максим Александрович. Дика вахар да цун дар. 1939 шера шийй 17 шу даьлча балха вера мехкдаьтта промысле. 1941 шера Сийлахь - боккхача Даймехка тIом тIа вахар. Кхоза човнаш хинний, еннай ордеш, медалаш. 1945 шера старшина волаш Берлине чакхбоакх тIом.

ТIом беш санна дика кьа а хьег Максим Александровича. ХIанз НГДУ доккхал деш бола дукха нагирхой хьалкхебаьб цо.

КПСС члена кандидаталла хьайица бола къона болхлой хьехамчана М. А. Петровна тIачIоагIбелга традици а хинна дIаэттад бригаде. Из партийни декхар моштa кхоачашду хьахьокхаш да цунна парте райкомо дениа цIи тIатеха сахьат.

Партийни организаце кулгалца доккхий социалистически декхараш тIа а нийца хIаьв уж толамца кхоачашдеш я бригада. Цар тIа дIаяьдаь да: «1979 шера план ханал хьалха кхоачашъяра мехка коллективаша даьча кхайкарала жоп луш оаха тIаэц укх тайпара декхараш: мехкдаьтта дакхара план ханал хьалха кхоачаш а еш пданал совгIа 2000 тонн мехкдаьтта дакха; 10 кIезигагIа йоацаш рационализаторски предложени кийчъе, балха юкъеяхьа; 40 тоннал кIезигагIа йоацаш металлолом гулъе. дIачуйоа: масса денoшка «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизах болх бе; мехкдаьтта кийчдарен хьоазарен цеха коллектив яхье еха».

Уж доккхий декхараш кхоачашдеча вовшара масалаш гойт коммунисташ.

Е. МАЛОВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) оператор коммунист М. А. Петров, трапни установкера мастер коммунист М. П. Чередниченко.

А. РОМАНОВА сурт.

ДОАКЪАР ДИКА ХИЛИЙТАРА

Дукха ма, доахаш, дулха кхоаба хьайбаш да Наурски района «Красное знамя» яхача колхозе. Чусоцадаьчул тIехьагIа турахьа, Iай уж кхебара ма хулла дукхагIа доакъар Iалашде гIерташ болх беш хьабоегIа хIанз цу боахама къахьегамхой. Чакхдаьннад месячник. ХIаьта цун планагIа 1500 тонн йол, 400 тонн сенаж кийчъе, 250 тонн баьций витаминни хьоар даккха дезаш бар уж. Хьалхашка латтача декхарех дика лоархIабаьб. Масала, хIанзале дукха хIама ца эшаш 1450 тонн йол, 800 тонн сенаж кийчъяьй, 260 тонн баьций витаминни хьоар даькхад.

Из толам баккха доккха новкъостал дир буц хьокхаш, из гулъеш болча механизатораша: А. Уздиева, Н. Лиманске, М. Толстикова, Р. Барсанукаева, Н. Перельгина; аьла холаш деча: Н. Пирогова, М. Глушкос, А. Круглова, М. Пашкина лакхе хьокхамаш гойташ хьаьнала баьча балхо.

Геттара дика болх бу лаьрхIа доакъар Iалашдара вIашагIъеллача Н. Алхазова кулгалдеча отрядо а. Цунна юкъебоагIараша доакъар дика хилийтара къаьстта йоакхо ю. Дерригa балхаш шийй ханнахьа чакхдахара хаддалза йоакхо ю. Масала, хьакха буц гулъяра болх, баьца тIа тхир уллача хана Iуйрийна сецца кIо сахьат даьлча дIа а болабийя Iiохьъелча чакхбоакх, люцерна зиза даккха йолаелча. доакъара дIадийна ялаташ ца баккха доладалехь хьокх, и. дI.

Теркам тIабохийт боахаме доакъар дукхагIа Iалашде йиш хулийтача торонех бизза пайда эцара а. Доакъар Iалашдеш волча хIара сага тIадиллад ньккьий, канали йистошкера, хьуна оасашкара буц, къона эрз хьокхаш 100 килограмм йол е 200 килограмм моша доакъар кийчде.

Х. МАГОМЕТОВ.

РЕПОРТАЖ

ЖА ЛОРГАШ БОЛЧА

ВIаргчача шера жа лелдераша баьча балха итог яр санна гIулакх да жа ларгар. Из кампани толамца чакхъякхара дика аийчо я 20 июнь тIакхоачаш жа ларга болабелар Сунженски района Цiеча Эскара цIерагIча колхозе.

Ларга безам 5000 совгIа устагI ба. Из болх 18 дийнахьа чакхбаккха дош денизд колхозхошна. ХIаьта хIара устагIан тIера укх шера планал совгIа бIаь грамм йолаш 4,9 килограмм тха даккха социалистически декхар тIайийцад цар.

ЛаьрхIа хьаьнча 75 метр бIаьхача помещение жа ларгара вIаштIехьъаьккха 36 моттиг я. Электромашинкаш бу болх. Царех 14 лакхачастотин я.

— Вокхарел мел дикагIа я лакхачастотин электромашинкаш? — хетт аз колхоза жа лоргача цеха начальникага В. Ф. Дудкинага.

— Лакха частотин электромашинкашца сихагIеи аттагIеи булу болх. Цу машинкай мотор конах боалл. ХIаьта кхьча машинкай моторащ жа лоргараштa тIехьашна улга тIа хьалтеха доахк. Мотор конах боаллаш хиларо йиш хулийт эшача хана сиха машинка соцае а йолаллийта а.— йоах В. Дудкина.

Жа лоргаш боахначарех дукхагIбараш опыт йолаш ба. ХIаьта укх шера эгара хьалха балха баьхкараш цар Iомабу.

— ХIанз шоай хьехаркоеа тIехьа ца бусаш къаьлет къовача жа лоргараша.

Ларга деза жа чулехка хьаьнь 27 клетка я. ХIара клетка чура жа шин саго лорг.

— Кхо—дизь шу хьалха дерригa жа цхьана долаш, царна юкъера моллагIа хьа а лаьце лорга. Цу хана устагI хоадабаьр е цIена из ца лергар малув ха хала дар. ХIанз клетка чу шин сага лаьрхIа чулаьхка жа дерригaш ларга а лерга царга комисси хьалхалца арахецац. Цу гIулакхо чIоагIа айбаьб болхлой бехктохкам. Цудухьа хIанз цIенагIа лорг жа, кIезигагIа хеддаду уж.

УстагIаш тIера даьнна тха жа лоргача истолашта хIала гIоала додача транспортера ленте тIа дулл. даьнкхар малав ховргдолаш дахке хIаране шийй номер Iотiа а йилле. Из увааш, хьано мел даьнкхад лоархIаш болча М. Шамсадовна, Н. Белогуровна хIатIадахь транспортеро. Эол тха из мел дика хьовзаш болча ветеринарни фельдшерга, жа лоргача цеха начальникага дIалу, цул тIехьагIа прессашта дIатIахьу.

Тхана мел тохаш горизонтальни шиш пресс я жа лоргача. ХIара агрегата тIа шишша саг ва болх беш. Шоашта хьатIадаьча тхах паргIатта тюкаш е кхоабу уж.

Хьалха тарз латтача кулгашца хьатIанхухьар тха. ХIаьта цул кеп тохаш вертикальни цхьа пресс мара яцар. Цу агрегата оасарле лоха хилар бахьан долаш шоашта хьатIадахьача тхана балха хана кеп тоха кхоабацар нах. ХIанз тараз латтача тха хьатIакхахьаре колхоза механизаторий рационализацех хьаль транспортер я, вертикальнийчоа метта горизонтальни шиш пресс оттаьй. Вертикальни прессашца кхьа сахьата бе беза болх горизонтальнийчунца цхьан сахьата булу. Цу гIулакхо дикка лохдаьд тха даккхарга дIадодар.

Дика вIаштIехьдаьхад жа лоргарий балха хьалаш а. Оттаьча графикагIа болх бу, салоI цар.

ВIаштIехьъаьхай жа лоргарий балхацара материальни моральни бедам совбаккхара мероприятеш а. Иштта, шийй балха нормаш кхоачаш а еш кхаь дийнахьа социалистически яхье хьалхе лаьккхачоа итт сом, шолагIчоа — пхи сом, кхоалагIчоа—кхо сом преми. ХIаьта яхье хьалхе лаьккхачоа ахчан премел совгIа наьра кара теза цIе яьмлел лу. 15 дийнахьа шийй балха норма кхоачашъяьчоа 120 процент алапи тел.

ХIара болхлочо баь болх дIаязбеш лаьрххIа улг да. Цу тIа хьежача гуш да социалистически яхье хьалхара моттиг аьнхара къовсараш С. Бетьян, С.-А. Шайхаев, Р. Саакян, А. Шамсадова болга. Царех хIаране 130 — 140 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

Графика тIа хьежача хоаш да малагIча дийнахьа хьан жа Iуа лорг. Лерга даьннад Э. Карнукаев, С. Мехтиевк, А. Шамсадов боккхагIбола жа Iуй болча бригадашкара жа. ХIара устагIан тIера доаккхар лаьрхIача эгара дукхагIа тха Карнукаева бригаде даьннад — юкъера лаьрхIача 5 килограмм. Ала дела Iоахарий кхедеш а Карнукаева бригадас колхозе хьалхара моттиг яьккхалга. Цу бригаде бIаь жийна тIехьа юкъера лаьрхIача 122 Iаькар кхебаьб.

ЧIоагIа теркам бу колхоле жа лоргача наха юкъе бета кхетама балха а. ЛаьрхIа оттаьча графикагIа тайп-тайпарча темаех лекцеш еш, беседаш ю, кино хьокх, колхоза самодеятельни артисташа концерташ уттаду. Иштта, укх шера май бетта КПСС Центральни Комитето тIайийцача «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо товбарах» болча соцамах лаьца къамаьл даьд колхоза председателя, XXV съезда делегата Л. И. Ясинецкаяс, каст-каста хул жа лоргача колхоза партнома секретарь Д. К. Путилин а.

Шоай йоакхо ярга хьежжа дика болх бу жа лоргараша, — йоах В. Дудкина. — ХIанзалца цхьа ди дIадахадац цар балха норма 105—110 процент кхоачаш ца еш.

А. САГОВ,
тха себ. корр.

26 ИЮНЬ ТIАКХОАЧАШ ЮРТБОАХАМА КУЛЬТУРАШТА ХИЙ ДИЛЛАД

(ГЕКТАРАШТА)

РАЙОНАШ	Хий диллара план	Хий диллад: шозза	Хий диллад: кхозза	Хий диллад: Кхоззаь а дукхагIа а	Дийнахьа буса	Болх баь машинаш (процентаца)	Хий диллара кийчбаьрех болх баьр (процентаца)
Ачхой-Мартановски	6692	6368	34750	1039	125	38	53
Грозненски	16778	16143	12361	10984	537	21	49
Гудермесски	17886	15350	9600	8650	875	25	133
Малгобекски	2547	1686	647	498	58	24	39
Надтеречни	14854	12613	2894	1315	140	25	37
Назрановски	891	577	385	355	25	33	50
Наурски	20689	17038	6889	3719	116	39	41
Ножай-Юртовски	253	100	—	—	—	—	—
Сунженски	16139	13635	9062	4485	254	19	11
Урус-Мартановски	5208	4000	920	110	49	20	29
Шалински	6100	5708	3814	1091	271	23	18
Шелковской	23890	22485	15504	6153	520	13	46
г. Грозный	2481	2403	2354	4412	705	52	62
Республике гIоала	134488	118186	67905	42511	3995	26	45

Къахьегам —дегагIозален хьаст

Нохч - ГIалгIай гIишлошьяра управленена чуйоагIача ПМК-105 болх беш ва плотникий бригадир Мачулин Иван Петрович. Из коллективо чIоагIа лоархIаш сий деш ва. Цун хьинаре къахьегам белгалбоаккхаш цунна еннай, «Знак Почета» яха ордени Ленински юбилейни медали.

19 шу совгIа ха я цу безаме, еларна кха йолча къахьегамхочо цу предприяте болх бу. Шийй бригада балха дисциплина телхаераш ца, де дезар доагтIача бесса ца дерзоша цо цIенхаштта къовсам лоаттабу. хIаранетара озабезам ца беш доагтIар хьадех. цIаккха а эгIазболхаш кулла цунца болх беш бараш. Из визза вола кулгалхо, тIехдика, квалифицированни болхло, коммунист ва.

Плотника ученик волаш дIаболабир цо шийй болх. Мачулин бера хана деиз вар даьча а кунхара болх а дукхабезаш. Даиман херх хьокхаш, урсаца шолкаш доахаш, даьчах тайп-тайпара хIамилгаш еш хулар из. Дукха хала а доацаш моллагIа хIамилг даьчах хьае шийна карагIдала доладелча сIаьлха дагадохар. сона ер карагIдоалаш хилча плотника болх са гIулакх хила а мегаьле. Цул совгIа, цун да говза плотник, штукатур, бетонщик — цхьан денаца аьтта, гIишлоихо вар.

Цхьан дийнахьа кадрай отделе а ва водаш, водданее а гIишло хьалъеча моттиге тIа а ваха, плотникий бригадир хьа в лоха аьлар Мачулин Ивана: «Са плотник хила безам ба». Цу хана бригадир хиннача Малов Виктор Ивановича цIенхаштта тIайийцар хIамигача сага дешаш. Цо шийй бригаде дIайийцар из. Бакъда, плотника говзал иштта аттачарех хинпашар. Iаьлмате дика хи дезаш дар чертежаш, царца мара болх бе бокъо лацар.

Къонача болхлочун хьехархой а хинна дIаэттар бокхагIбараш, эггара хьалха бригадир В. И. Малов а волаш. Дукхача хана дена ховш да шийй общества болхлой вIаш гIо-новкъостал деш, эшшача фагIув хьалоацаш, шоай говзал кхычарна кампьрана дIалуш хилар, хIаьта а царех лаьца вланза а надажза а дукха дисад. Цудухьа хIанз дика вовзаш волча болхлочо Мачулин Иван Петровичa даьа дуви: «ВоккхагIвоаль дика моркьост хилар доккха ираз да. Уж хиннабецара са вахара вицъ геттара кхыча тайпара шийсбина хила мегар. Дег тIара баркал оал аз къаьстта Малов Виктор Ивановича, яхаш.

Цунна хIаьзара сийле лекха гIо даьраш хьехамчаш бар, тIакъха къона болхло ше а вар хьинар кхо ца деш. Цо дика Iомайир плотникa говзала ерригa къайленаш. Дукха шераш дIаихад цу хана дене цхьабакъда, Иван Петровича из селхан хилча мо мара хетац. ХIана аьлча, уж дерригa шераш дегагIоаленах, иразах дизза долаш дIаихад цунна, из коллективо ше херка кулгалло ва. кунна да цун ираз а.

Иван Петровича тIаьз шийй ба дукха ученикаш. Уж томе къахьегаш ба цун бригаде а кхьча коллективашка а. Масала, Бондаренко Володя, Агриашков Николай, иштта кхьбараш а. Вай мехка дукха никалаш санна, Москве олимпийски объекташ хьалъеча дакъа лоацаш ба уж хIана.

Хь. ДАДАЕВ.

ДЕКХАРАШ тIехккхоачашду

«1979 шера хьунхъам чуэцилга, юртбоахама продукташ доакъари кийчделга Iалашдара а 1979—1980 шера хьайбаш толаме Iангара дахара а кхы тIа а де дезача гIулакхий хьакъехьа» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцама жоп луш хьайбаш цхьан шеран ах шеран кхаба кхоачам хиллал доакъарашца Iалашде дош денна, хIаьта лаьрхIар кхоачашдара ерригa шоай торонаш оарцагIъаьха низ. хьинар кхо ца деш къахьегаш ба укх деношка тха совхоза доакъар кийчдераш. Месячника планагIа 350 тонн йол, 700 тонн сенаж, 3800 тонн силос кийчъе езаш хинначе хIанале йол — 410 тонн, сенаж — 900 совгIа, силос — 4300 тонн Iалашъяьй.

Доакъар Iалашдара лаьрхIа вIашагIъелла бригада я тха боахаме. Цунна кертте латт йоккха балха опыт йола Басиукаев Ибрагим. Цо кулгалду бригада коллектив хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдарах укх тIеххьарча шерашка массехказа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ а телаш ахчан премешца белгалъяьхай.

Юрт сомаллалехьа дIаболабу шоай болх доакъар Iалашдеча бригада къахьегамхоша. Эггара хьалха ди доххьдалалехьа хьагуляь цар хьалкарча дийнахьа хьекха буц. Цу хана тIа тхир а уллаш мIаьда хул баьца лоргдилгаш. Цудухьа йол хьалъэцача хана уж каглац, кхай тIа йисац. ХIаьта ховш ма дий доакъара хьекхача баьца эггара пайданегIа дола дакъа долга.

Пол хьагулъяь, цунах аргIаш даь боал бригада болхлой йис сахьат далалехьа, тIаккха буц хьакха йолаю. Из хьокх агротехника бокъонаша дIадеххача беса лоха. Кес аIамигагIа хилийта гIерт, хьекха буц сихагIеи дикагIеи йокъалургйолаш.

Люцерна, кхы тайпа баьцаш зиза даккха доладича мара хьакха йолаьц.

Дуккхача шерашка тIаювла баьцаш хьекха боаллаше а минеральни удобренеш а тоссаш хий дулл дикагIйола ха дIа а ца йохийташ.

— Сенаж из кийчъяра технологи лора а еш йол. Масала, буц хьекхачул тIехьагIа йоггъайоляйташ йоагIа ха йоаккхийташ кхай тIа улийт. Цул тIехьагIа хьа а нийце боарамага хьежжа оата а оаташ кIоагашка юал. Из кIоата чу чIоагIагIа Iо мел тоIаю дикагIа хургьа сенаж. Цудухьа С-100 марках йолча тракторал совгIа ДТ-75 марках йолчох а пайда эц сенажа буц кIоага чу тоIаеш.

Беча аьла холах, доттача аргIах, сенаж кийчъеча хIера кIоагах бехктохкаме хургволаш саг оттаву. Кхоачамбоацар нийсделча эггара хьалха цу сагага хоат.

Цу дерригача гIулакхаша вIаштIехьдоалийт Iалашду доакъар дика хилийта. Цул совгIа, дикала иштта теркам тIабохийташ кийчду доакъар, шено а йоацаш, хьайбаша юхе хIама ца юташ дуь. Цудухьа хьайбаша дукхагIа лу продукци, из яккхарга дIабода мах лохлу.

Дукхача шерашна тIаювла буц кIезигагIа дале дизза хьакха дага ба бригада болхлой. ХIаьта хьалха хьокхаш хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 180—190 центнер моша доакъар даьлар, план 150 йолаш.

Аьла буц хьокхаш боахкача механизатораштa юкъе шоай декхарех къаьстта дика лоархIабеш къахьег АзимовгIар дас—Iумарев воIо—Iабасен.

Болх сиха дIабахьар тийша да кхай тIара сенаж кийчъеча, ферме хьекха буц дIакхухьачарех а. ХIаьта цига хьинаре къахьег трактористаша Эльмурзаев СайдМохьмаден Бахарчиев Джамилен. Ди дIадахийтац царех хIаране балха норма юкъера лаьрхIача 150—170 процент кхоачаш ца еш. Иштта дика хьокхамаш гойташ кхоачашду шоай декхараш доакъар кийчдеш болх беча Кананов Вахас, Умаев Ризвана, Макаев ШаIамана, Тужиев Хьусена, кхычар.

Iалашду дерригa доакъар ферма юхе хьатIадахь. Доакъар кийчдеча бригадатара акташ а уттаеш из дIаэц ферма заведующе Батукаев Гехос. ХIанзалца кийчдаьча доакъара геттара раьза а ва из. Ала деза, пайда боацаш ферма цхьа килограмм доакъар ца доаделга. ГIожа доакъар, масала мукха, ча, Iанарца кIаьд а дийя, цхьанца минеральни хIамаш, концентраташ а техе мара хьалхашка дуллац хьайбашта. Беча балхага, еча йоакхонга хьежжа де ферма къахьегамхой хьокхамаш а. Масала, пачхьалкхенга шура йоккара ах шера план хIанзале кхоачашъяь баьннаб уж.

I. МАЖИДОВ,
Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза вертхара агроном.

НОВ. Г. С. БОВТ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам лоча доккхий гIулакхаш карагIдувларах Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика культура заслуженни болхло яха сийлен цIи лойла хоа. **Бовт Галина Сергеевнана** — КПСС Грозненски горкома пропаганда агитацен отдела инструктора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу 21 июнь.

Наха кхетам балара болх тоабеш

ТІАДИЛЛАЧА ГІУЛАКХАХ БОККХА БЕХКТОКХАМ ХЕТАШ

ИтталгІча пятилетка план толамца кхоачашъяра къахьегама вахте а этта, карарча шера план ханал хьалха кхоачашъе гІерташ йоал Ахриева ГІапура цІи лелаеча «Электроинструмент» завода коллектив. Ишта, укх шера пхе бетта оаха баьча болхо хьахьоах тха гІулакхаш ве лелаш ца хилар.

Дикка хІамаш карагІдийнад коллектива реализаце план кхоачашъеча, ишта, плана 7040 эзар сом долча карарча шера 5 бетта дІаяздийта продукци 7180 эзар сома маьхе я. Халкъа эша продукци арахецара план кхоачашъяьй оаха 101,3 процент. планагІа арахеца езаш хиннa продукци 7050 эзар сома маьха хиннача, арахийцар 7145 эзар сом мах болаш я.

Къахьегама овсарлен план а 100,4 процент кхоачашъяьй.

Бутт болалуш коллективо тІаийца хинна лакха социалистически декхараш а толамца кхоачашду оаха. Из деррига дуденнад тхога къахьегам заводе пийса вІаштІехьбаьккха хилар, кадраш кхетамца дІанийсъяь хилар, эттара бехктокхамерча участкашка коммунисташ оттабаь хилар бахьан долаш.

Шу долалуш хьийнйлла партийни собрене хилар ваводе, цига дийцар оаха балха хІара денна йола норма кхоачаш ца еш цхьанкха а болхло хургвоацаш, берригеша а улув цхьанкха а тІехьавусаш саг хургвоацаш болх вІаштІехьбаккхарах дола дош. Из ростовчаний левиа чІоагІа лоархІаме хиннa дІаттий тха коллективана. Шоай берригa болх цу боламца бувза а бувзаш, тха болхлоша хІаране тІаийцар социалистически декхараш.

Заводе, цехашка, участкашка вІаштІехьдаьккхад социалистически яхьа итогаш хІара денна елга, ишта аьлча, чаккхдаьннача ден итогаш ю, цига гучадоах цу е вокх цехо, участкa эдаиш кхоачаш ца яра бахьанаш. ТІаккха уж дІададахара ле дезараш белгалдоах. Из ший тайпара йола итогаш яра технологически линиш я: хьалхагІа бригадашка, тІаккха цехашка, тІеххьара а ерригача заводе. Цо торо хулийт чаккхдаьннача дийнахьа участка, бригада е цехо болх ишта баьб ве.

Коллектива толам болх ишта вІаштІехьбаккхарах лаьтта Іац. Болх мелла дика вІаштІехьбаьккха бале а цунах хьахулар эсало хила тарлу, нагахьа санна цхьадола гІулакхаш вІаштІехьа ца хуле. хІара балхахочун шийна тІалаттача декхарашцара отношени дика ца хуле, гулгалхой а исполнителий а багагІа дувцараши леладу гІулакхаши вІаштІехьа ца хуле.

хІаране саьхетами шийна тІалаттача гІулакхех бола бехктокхам лакха хила безаш хилар кхета ца дой, коллектива членаша шоайла лоархІаш ца хуле.

Тхо доккхал де йиш йолаш да тха яр дика вІаштІехьа йолаш коллектив хиларах. Тахан заводе болх беш вай мехкарча эІамигача а доккхача а дийтта къамагІа бола нах ба. Дерригача къамий викалий бокъонаш цхьетарра я, кхьметтел дага а дохац укказа цу е вокх къамех волча сага бокъонаш тІеххила йиш я аьнна. Из вай паччахьалкхен керттерча закона тІа Конституце тІа чІоагІдаь да.

Цу дерригача къамех бола берригa нах кІаши гІо деш, шоай ниа ца кхобеш къахьегаш ба. Оаха доккхал а деш йоах механически цеха автоматчик Рафик Гизатулин, инструментальни цеха шлифовальщик Шодиев Осман, литейно-прессови цеха прессовщица, Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутат Дахнильгова Лемка, слесарий сборщикий бригадир, райсовета депутат Берилло Любовь, цеха токара СССР Лаккхехьарча Совета депутат Дзарметов Мусса, кердача техника участка токарь, парте Нохч - ГІалгІай обкома член Сагов Якъуб, дукха кхыбараш санна болча тхоай хьалхалаттарий цІераш.

Оаха лерхІ новкъостий гІулакхаши коллективизми хьалхарча плане латташ хила еза аьнна. ХІаьта шоаш хІара денна бечa балха тІа тха партийни бюро, профсоюза заводской комитето, комсомола комитето а лерхІ из керттера дарех цаІ.

Къахьегамхоша интернациональни, патриотически, нравственни, эстетически кхетам балара а чІоагІа тергам тІабохийт оаха. Тайп-тайпарча темашта хетаь сайренаш ю.

Заводе болх беш ва 30 наьмирхой хьехамча. Уж бе шоай берригa низ тІа а бахийта наьмирхошта кхетам луш а заводa Іалальмате доккха гІо деш а бола нах. Царна ва завода ветераний совета председатель Сагов Заире, кигиркой хьехамчаш бола сборщицаш Дидигова Насишхан Султыгова Хьаваь, механически цеха зубофрезеровщица Кузьгиева Эсет токараш Евлоев Сайд - Мах1мади Шадыжев Борис, дукха кхыбараш.

«Идеологически политико-кхетама болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо торо хулийт коллектива нравственни, интернациональни, патриотически кхетам балара дешаш шеогІа уттаде. Из да тхо де гІертар а.

А. КОТИЕВ,
Ахриев ГІапура цІерагІа «Электроинструмент» завода партбюро член, слесарь-лекальщик.

Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлени чуйоагІача СМУ-4 гІишлошхой бригадаша шерра социалистически яхь йоаржаьй пятилетка диъьагІча шера плани тІаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Яхье яьннача бригадашта юкъе башха-дика къахьегама толамаш а доахаш, хаддаза хьалха латташ хиларца белгальаьнна я Королевский Александр Петровича кулгалдеча комплексни бригада коллектив. Йоккха опыт йолча бригадира — коммуниста шій коллектива болх кхетамца вІаштІехьбаьккхаб. Цхьаккха бутт дІабахийтац цуи бригада плани тІаийца декхараши тІеххоачаш ца деш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Старопромысловски районе бригадо хьалдотташ долча дукххаза вІаштІара дьча цІеношка хьожаш ба прораб коммунист А. Исламови бригадир А. Королевскийи.

С. ХАКИЕВА сурт.

ХІАРА БАЛХА ДЕННА — ДИКАЛА ЗНАК!

ХАЛКЪА БОАХАМА — ТОЛАШАГІЙОЛА ПРОДУКЦИ

«Промавтоматика» яхача Іилмац - производственни объединене опытни завод республике ше санна йолча промышленни предприятешта юкъе дикагІчарех цаІ хиннa дІаэттай укх тІеххьарча шерашка. Арахецача продукце лоархІамга а цуи дикалга а диллача халкъа боахам дегІаккхуолача тоъал дакъа юкъехухь цо.

Фу продукци кийчъю укхаза, мишта лоархІаю предприяти паччахьалкхен паданех а хьалхашка латтача декхарех а, моллагІча лостамагІа бу болх цуи коллективо? Цунах хурeда дІахора къамаьл.

Мехкдаьтта чаккдоахача, фармацевтически, городской транспорта, халкъа боахама миттa дукхача кхьча доакъошта лаьрхІа йола контрольно-технологически средствай продукци караерзаяр а тахкар а, из балха юкъеяьалца эргайоахаш тоаяр а предприяти я, вешта аьлча, хьа а ю, тохкам а бу. тІаккха кийчъяь яьлча халкъа боахама лаьрхІа серийно ара а хецаш заказчика дІалу автоматизаце прибораш.

ХІаьта хоаш ма хиллара, автоматах автомат мича хул эІамига маре деце а шийх санхат доалаш хилча. Цудукъа хьесча продукце дикал, эксплуатаце из тешаме хилар хьалхарча плана тІа да. Вешта, паччахьалкхен комиссе из чакх а йоалий тарга ю.

Алхха укх шера ткъо керда тайпа автоматизаце система прибораш кийчъе езаш ба завода болхлой. Цар хІанз кхоачашдеча заказашта юкъе да Белгородски витаминий комбината, Мински эндокринни препаратий завода, Ефремовски химически завода, ишта дукхача кхыча предприятей заказаш.

Мишта лоархІаю коллектив паччахьалкхен планагІа? Укх шера 24 мае пятилетка диъ шера задани кхоачашйир предприяте. укх деношка кхоачашъяьй алх бетта план а. Цу тІа ІотІатоха доагІа цхьаькха, арахийца продукци, цуи дикал лакха хиларах заказчика баркал оалаш дІаэцаш хиларах из серийно арахеца могайир.

Продукци кийчъер а арахецар а нах ба. Цар хьинарах, говзалах, кхетамах тийша да дерригa, цар бечa балхага хьежжа ду сий бІарчча предприяте. Завод ше къонача предприятеех лоархІаш яле а (1965 шера цех мара яцар из) тоъал йоккха а барттайна а я цуи коллектив. Механически, металлосборочни, электронни монтаж яра, промышленни наладка участкашка къахьегаш эзар согІа саг ва заводе.

Дукха ба предприяте шоай пятилетка кхоачашъьраш. Уж ба, масала, къаьнагІа бола болхлой, производства говзанчаш Бабичев Анатолий Дмитриевич, Малякин Федор Алексеевич, Вышинский Николай Владимирович, ишта кхыбараш.

Продукце дикала комплексни доал дара система балха юкъехухьаш Львовски области хьалха латтача промышленни предприятей коллективой балха опытах лаьца 1975 шера 15 августа КПСС ЦК баьча соцамо лостам белар X-гІа пятилетка — дикала пятилетка хилийтара, производства эффективность лакхъяра. Комплексни системо шоайла вІашагІхеттар социальни организацешний де деларан, торо слар продукце дикал лакхъяра наькха уйлаш, нилаш тІадерзаде, царга творчески къахьегийта.

Цудукъа дикала комплексни доал дара система 1976 шера деиз чІоагІъенна дІаэттай вай ювцача заводе а. Продукце дикала тІехьа цІенхаштта тІахьожам лоаттабарал согІа, дукха терко ю цуи администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна цу лостамагІа нахаца кхетама болх чакхбахара, наькха технически говзал шеръяра а лакхъяра а, цар моральни материальни безам совбаккхара, бытови хьашташ кхоачашдара.

Шерра баьрнаб уккала хьехамчий, къахьегама ветераний болам, ший тамагІа а уттадеш къахьега бокъо яккхара болам, «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний болам. ХІаьта дукххача даькъе цар шоай балла керттера лерхІар а из нийсача паькъа тІа хилар а хьахьекхар вай моттигерча СССР 50 шу дизара цІерагІча химзавода химикий болам а.

ХІара кІиран «Дикала сахьат» яха производственни совещани ю заводе керттера специалисташ, цехийн участкайн кулгалхой, партийни бюро викалаш тІа а болаш. Цига юьц кІира араьннача продукце дикалца дувзаденна дола дешаш. болхлой говзал шеръяра а кІоаргъяра а эшаш дар. ХІаьта къаьстта продукци дикал лакха хулийташ хьабоагІарашта «Ший тамагІа уттадеш» къахьега бокъо лу лаьрххІа вІашагІъеллача комиссе. ХІанзале из бокъо йолаш заводе къахьегаш ва 40 согІа болхло. Уж ба производства ветеранаш, хьехамчаш слесараш Савченко Николай Иванович, Малякин Федор Алексеевич, фрезеровщик Юртаев Анатолий Васильевич, токарь Максименко Владимир Кириллович, ишта кхыбараш.

Продукце дикал лакха хилийтаран производства эффективность айяран заводе деш долча дукххача балхаш тІа юкъе да участкай кулгалхойи специалистийи технически дешар. Пхе шера оттаьча программах дІаьлу из предприяте. ХІара шера цунна луш йолча производственни задание айхха бувзам болаш а хул из программа. Цо юкъелоац хІара цеха, участки, смене кхоачашбе беза болх. Из дикагІа вІаштІехьбаккхара наькъаш лех специалисташа, рекомендацеш уттаю.

1980 шерага кхачачалца продукце дикал лакхъяра планаш оттаьй заводе. Цу тІа белгалдаьд хІара цеха смена болхлошта хьалхашка латта декхараш. Боккхача бехктокхамца леладу болхлоша продукце дикал лакхъяра гІулакх. Пхь бригада я заводе, ший тамагІа а уттадеш болх беш. Уж я масала, бригадираш Никитин, Коновалеико, Виклянцев нерте латтача слесарий, регулировщикий бригадаш. «ХІара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагІа бечa балха хІара декада итогаш яро торо лу цеха е участка производственни балха лерттІа мах бе. нагахьа производства ритмичность толхаьь моттиг нийсъелча ханнатьа оарц даккха, производственни дисциплина чІоагІа лоаттае. Масала, укх тайпара дувц электронно-монтажни цеха радиоаппаратура монтажницас комсомолкас Бабаева Людмилас:

— Продукце дикала Іалальмате чІоагІа уйла тІаерзаь къахьег оаха хІаране. Ишта оттадаьд тха предприяте гІулакх. Кхыча тайпара-м из хила йиш а яцар. чоалхане а чІоагІа бехктокхаме а продукци я оаха кийчъер. Оаха даь гІалат паччахьалкхенна доккха зе хулаш юхадерзаргда, хІана аьлча, тхоах чаккхъьнна продукци серийно арахеца йолаю заказчика. Коллективо ше магийтац тхо долча болх во бе, хІана аьлча, цхьаннe даь гІалат массанена Іатта.

Участка «дикагІа йола смена», «дикагІа йола бригада» яха цІераш яхара социалистически яхь лелаю укхаза. Цул согІа профессиональни конкурсаш хул «Участка дикагІа вола мастер, токарь, монтажник» яха цІераш яхара. Цу конкурсе хьалхара моттигаш яьхараш та балха разрядаш лакхъю. Ишта, масала, чаккхбаьннача май бетта хиннача конкурсе шоай разрядаш лакхйир монтажницаша Щербаковас, Карепинас.

С. ШАДИЕВ.

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета массазарча комиссешка

ЧІОАГГІА ЛОРАЕ КХАЛНАЬХА БОКЪОНАШ

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета законодательни предположеней комиссеи кхалнаьха къахьегамеи бытеи, нанали берали лорадара дешай комиссеи цхьана яьча заседанешка дийцар района предприятешка кхалнаьха бокъонаш, къахьегамеи бытеи хьалаш лорадара законодательство леладара тІахьожам лоаттабайташ, халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкомо беча балхах дола дош.

Дунен халкъашта юкъара бера шу чаккдоаккхаш хиларца дувзаденна а кхалнаьха къахьегама, быта, салаІара хьалашка Ерригсоюзни общественни хьажар чаккхдоаккхаш а 700 согІча кхалсаго болх беча «Электроинструмент» заводе юкъейоалаьй къахьегама хьалаш бытовой, торговий медицински гІулакхаш деллга тоадара тІаераль 50 согІа предложени. 43 кхалсаг мукъаькккхаи зенерча халача балхех.

1230 кхалсаг я трикотажни фабрике. Цига эргайоахаш тоаьй производственни помещенеш, хьал а яь болх бе йолаялийтай 140 моттиг йола берий беш, 56 квартира йола цІа, хьадийллад кхалнаьха гигиена цІа.

Кирпичий заводе отходаш араьхар, камерни сушилкашка кирпичкаш дІачуоттаяр а араяхар а механически делга вІаштІехьдаккхарах къахьегама халача хьалех мукъаьккхай 30 кхалсаг.

Цунца цхьана заседане белгалдаьккхар района халкъа депутатий районни, городской, юртий Советаша кхалнаьха къахьегама, быта, салаІара хьалаш тоадара дешай терко кІезига еш хилар. Уж дешаш кІезига дувц Советаша, цар исполкомаша, массазарча комиссеша. Района предприятешка моттигаш я къахьегама законодательстнон кхалнаьха бокъонаши цІенхаштта телхаеш, производстве лерттІа болх бара хьалаш доацаш, из бахьан долаш нах, къаьстта кхалнах балхара дІабувлаш. 1978 шера трикотажни фабрике хьайийцар 583 кхалсаг, хІаьта балхара дІаьллар 606, хІаьта «Электроинструмент» заводе хьайийцар 161, дІаьллар 119, кирпичий заводе 106 хьайийцар, хІаьта 91 дІаьллар.

Хьал цу тайпара доллаше а райсовета исполкомо 1978 шера май бетта мара дувцанзар «Электроинструмент» заводеи трикотажни фабрикеи болх беча кхалнаьха хьалаш тоадара дош, дийца - м дийцар, бакъда, ший решени кхоачашъяра боаргІаш бола тІахьожам оттабанзар, цудукъа решене дукха пункташ кхоачаш ца еш йисар. Хьалха а санна «Электроинструмент» заводе къахьегама хьалаш зене долча бийсанна болх беш ба кхалнах, профсоюзни органашкара бокъо а йоацаш сверхурочни балхаш дайт. Полаш йолча столове тоъаш яц нормагІа хила еза 100 моттиг.

Бокъо а йоацаш кхалнах балхара дІабоахаш производстве хатараш хулаш моттигаш я хІанз а тІехьа трикотажни фабрике.

ТІехьадоах жалноши дешаш къестаделга. Дунха дезал бола 125 болхло хьалаш дика доацача общежитешка вах. Кхалнаьха къахьегама, быта, салаІара хьалашка Ерригсоюзни хьажар чаккхдаьккхадац фабрике.

Хиланза дергдоаца производственни бытовойи хьалаш дац кирпичий заводе болх берашта. Болхлоих ах кхалнах болларе а заводе яц берий беш, кхоачашбаьбац керда хьалъьнча берий беша 70 моттиг завода хьакъоастае аьнна, республика Министрий Совето баь соцам. Заводера бытовой помещенеш тоае езаш я. Кхалнаьха йолча гардеробе 29 шкаф мара яц, 63 хила езача. Кхалсага гигиена цІа, сушилкаш яц. Къахьегама законодательство телхаделга дІададьккхадаш: 18 кхалсаг мукъаьккхаяц зенерча балхех; кхалнаьха цхьа дакъа бийсан болх беш да; болхлой Іалашбаьбац спецбарзкъашца, къаьстта кулгахйоахкорташца. Кадраш Іомаяра, цар говзал лакхъяра болх бац.

Законодательство цІенхаштта телхаду совхоз-техникуме. Профсоюзни органашкара бокъо а йоацаш сверхурочни балхаш дайт, студентий общежитешка ден-бус болх беча вахтерашта салаІа ха лац.

ТІаийцача соцам тІа халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкома могадаьд кхалнаьха къахьегама, быта, салаІара хьалаш мишта хьожаш тІахьожам лоаттабечара кхоачамбоацараш дІадаха, къахьегама законодательство телхадарца лоаттабеча къовсамера Советий лоархІам айбе.

Белгалдаь кхоачамбоацараш дІадахара де дезараш шин бутт балалехьа белгалдаха.

Халкъа депутатий городскойи районнийи Советий ерригача исполкомашта могадаьд кхалнаьха бокъонаш лораяра балха, быта, салаІара хьалаш тоадара дош кхоалагІча квартале къоастаде а долаш дола кхоачамбоацараш дІадахара де дезар де а.

ИНИЦИАТИВЕИ ОПЫТИ

БОЛХ ДИКА БЕ ХАР

«Красный котельщик» яхача таганрогски завода токарь Николай Мисюченко бухь чубаха вар совещанера аравоагІаш: цеха начальникo цІвьнха а иртина йир цун участка балха. Бакъдар-м бакъхила ма дезий — из объективни бахьан доацаш еш яцар: участке дукха ба керда нах, уж хІинзарчоа нормах лоархІабац. Амма цо ше, Мисюченко, йоккха опыт йолча болхлочо. Дьаьий цу кагийча нахах сихах говзанчаш хилийтара де мел дезар? Коллектива тІаутта доккхий декхараш башха пийга кхоачаш да аьнна хеташ к хилецар из хьалха — ше болх дика боре, цІий вала везаш хІана дацар. ХІана, ше участка парторгалла хеннача, кхетадир цо, ше бакъ хиннa ца хилар. Керттердар — наьха уйла яр юкъара толам бахьан къовсам лоаттабар, тІехьабусарашта гІо дар.

ШоллагІча дийнахьа участка коммунисташ гул я баь, царна дийцар цо ший уйлаех. Массане а хьалльлар из. Новкъостий а бар тІехьабусараш боацаш болх бе йиш хулийтаргйола яхьа форма лоха ха хІетІакхьачай аьнна хеташ.

Дагалаьцар кхоачашдара, хьехамчех пайда эца ларьхІар. Лакха квалификаци йолча токарша доп делар хІоране шн-хоъ болхло бе Іоьшие а царна кхетам ба-а. Мисюченко ше лоьшуча сана кхиатта аІамигача ра гІо дир. Шн шу дакьнахуа тІехьагІа тхо юха вІашагІкийтача кхаа, из але йиш яр.

— Норма кхоачаш ца еш, бийдал йоагІачул согІа дІахийташ е брак арахецаш болхло вац тха участке Нагахьа санна керда саг балха хьайийцача, из цу сахьате тешшамеча кулгий кара вода: тха хьекарен кхетам баларен системица гаранти лу цо хьалхарча бетте а, кхы ца хуле а, норма 100 процент кхоачашъергхилара. ХІаьта лагІа тІара лагІа тІа воккхаш дІахо вугаргва из ТЭКК плано: техника — экономика — дикал — коммунистически кхетам балар.

ТЭКК хьахилар, бакъдар аьлча, кІезига тІехьагІо, Укхаза а йоацаш кхычахьа. «Красный котельщика» ерригача цехаша хьаллаьцача тІехьабусараш боацаш болх бара йолча яхьо, ше действени йола хьахьекхачо, из шерра юкъехахьа баьлар Ростовски области кхыча предприятешка. Норман кхоачаш ца еш бола болхлой ца хилийтар — экономически а нравствени а аспектех дика декхар да. Цудукъа Ростовски машинашъеча завода мастера Алексей Исаева кхы а доккхагІчуга кхоьда — участке цхьанна а тІехьаюсаш бонгаш а цехе цхьанна тІехьаюсаш участок а ца хилийтара. Продукци арахецаран цун дикал лакха хилийтаран юкъара кхо Іеш ишта экономически кхоьчу-машта а. Болам лелаш йола зона ше шерре йиш яр алхха производства организаторша коллективан хьехамчин теорин анализа хийцар согІа. Ишта кхахьлар ТЭКК план.

— Из йиъ разделах латт, — дувц Алексей Исаева. — Хьалхарчун — «техника» — шіІаш латт технически прогрессага гІолла къахьегам Іилма ларде тІа вІаштІехьбаккхарах, рационализаторша лехарашка гІолла къахьегама овсарле дегІаахара темаш сихьярах. «Экономика» яхача раздело шийна хьалхакха оттаду декхар да къахьегам, материальни энергетически ресурсаш кхоярa къовсам лоаттабар. «Качество» оалача раздела мероприятеш тІаерзаь я дефект йоацаш болх белгеи продукцена паччахьалкхен дикала Знак а оттаь аттестаци елгеи Іалашдара.

Цу кІинаси тІа А. Исаева коллективо договор даьа предприятеc администрацеца: царгаш йоахараша декхар тІаийцад участке болх беш бола нах сом ца боахаш производствана тІа-тІа дукхагІа эшаш бола нетхалаш ма эша лоаттае, хІаьта диренце декхар да оборудовани чоганаккхар. Специалистий гІонца царгаш йоахарашта кхы а керда резерваш кораяьй, из бахьан долаш пятилетка хьалхарча шин шера къахьегама овсарле планагІа лаьрххІича беса, 25 процент а йоацаш 37 процент лакхъяьй.

Бухсошаш йола раздел — «коммунистически кхетам балар».

— Вахаро ше хьалхадоьхь, комплексни планий кІийле хила эзаш хилар, — аьаш доаш Исаев Алексей ше дуццар. ХІара болхлочун ше сен дукха бола бу хоьш хилча дуьна ишта коллективаша хадартбоган...

бувзам холуш хилча, цуи гІулакхаш во лела йиш яц. Цудукъа тхо дикла я гІерт кхетам лулга хІара саг болх дикагІа бе гІерташ в хоаш о хургволча тайпара вІаштІехьдаккха.

ТІехьагІа цу комплекса чуера цхьаькха лоархІаме инициатива. № 10А йолча Ростовски паччахьалкхен подшипников завода мастера Шевко теркалдир ший участка оборудовани наст-наста болх ца беш сецаш хилар. ГІулакх тоадир организационни мерашца: ерригача оборудовани эффективноста паспорташ оттадир. гІонна болча болхлошта аьалеш телара система хийнар, царна дийла болх бара станокаш хьожайир ремонт еш йоакхка ха геттара лоаш йир. ГІулакх чІоагІа тоаделар. Каррача пятилетке ритмично бу болх участка коллективо, хІаьта кхаь шера задани а ханал хьалха кхоачашъяьй.

ХІанз из инициатива шерра дІаьлржай Ростовски области дукхагІа йолча предприятешка. Цхьацайолча предприятешка из толаме чаккхъюлаяргІа области кулгалхошта дагадехар ТЭКК план доакхьоашта юкъера хилийта, городе а области а цхьаккха а тІехьаюсаш предприяти хургйоацача тайпара из дІайоаркае. Цу хана укхана кІезига а яцар тІехьаюсаш бола заводаш фабрикаш. Цхьйраш лоархІайнар продукциа реализаци яра боарама планах, вожаш тІехьаюсар кхачахаргна овсарле, изделей номенклатура, продукце дикал лакхьяр, керда техника юкъейоаллар...

га дІадолар, гІаккхета пайда санна долча хьокхамашта. Цу дерригача хьокхамашта тІехьаюсаш предприятеш йоацаш болх бе довлар области экономика дегІайоккхаеча керда гІо баккхар дар.

Цу даькъера тороаш дукха яр. Предприятешкара эзараш специалисташ боацаш, дукха лаккерча дешара заведенеш, итташ Іилманехкомий, конструкторски, проектни организацеш ма йий области болх беш. Дикаа дикар дар алхха къаьст-къаьста йола участкаш тІехьаюсилга дІадаккхара низаш дикагІа тІадерзадергдола организаци оши форма лахар. ХІаьта цу тайпара форма корайир. тІехьабусараш боацаш болх бара яхьа областнойи городскойи штабаш. Царна отчет тела езаш л хІара предприятера яхьа производственни советаш.

Из берригa болх латт цхьин лоархІамеча принцина кІийлеи тІа: планови период чаккхйолаш, де цхьаккха а хІама доацача хана предприяти тІехьайисар кертагІа ца а доахаш, из хІама хала тарлуш хилара хьалхе а прогноз яри из ца хилийтара де деза гІулакхаш дари.

ХІана хІара предприяте бетта хьалхара декада чаккхйоалашехьа белгалдоахх ерригa бетта программа кхоачашъяра хьалаш мишта нийсденнад. Декхарий цхьа дакъа юкъарчалдоацаш цигга предприяте къоастаду. Амма лакха дегІаоцаш кооперацe хьалха дукха дешаш да предприяте комплектне йоала чура дувлаш бийцад, материалаш, оборудовани, энерги, йоалаш, транспорти средст-

ваш лоаттаяр, ишта кхыдараш. Цудукъа болх юкъагІа бала нехаш хилара бахьанаш белгал а доахаш ший прогноз яхьа городской штабе дІайохьийт предприяте. Укхаза цу информацена анализ ю, дукха новкъарлоаш директорий (боахама гІулакхий хьаккехьара гІо), керттерча инженерий (технически гІо), экономистий (организационни управленчески решенеш оттаярах) городской советаша дІадоах. Бакъда, областной совет хьажийта дІачутелаш дола дешаш а дус.

Дукха тороаш йолча области юхедиса дешаш директорий областной совета, иттаа доахьой секце Іилманхоахаллий, кхыча организацей гІонца къестаду.

Цу тайпара йола тІахьожама система мел эффективни я хьахьокх яхьах хьахиннарашa: 1978 шера Ростовски области яцар продукцена реализаци яра юкъарча объемeн керда техника юкъейоалареи плана хьокхамех ца лоархІаш йола цхьаккха предприяти. Цул согІа, 24-зза кІезигъелар къахьегама овсарле лакхъяра тІехьаюсараш, изделей номенклатура — 7-зза. ХІаьта дикагІа диллача лакхехьарча категоре продукце удельни дозал тІеххьарча пхе шера диказа согІа лакхденнад.

Тахан «болх тІехьабусараш боацаш бе» яха ростовчаний почин социалистически яхьа хьалхле лелаеча лостамах кердаш, дІа хила дІаттаІ вай мехка.

А. КОМОРОВСКИЙ,
экономически Іилмай кандидат.
(АПН).

ДоттагІлен наькъаш аьнна цІи тиллай морякаша Советски Союзен вежарашка долча социалистически мехкийн гаванашта юкъерча кемаш лелача наькъех. Ларх1а бокъо а йолаш СЭВ къилбаседера форда коанаІараш лоархІ Ленинградски форда торгови портах.

Итталгlа пятилетке Ленинградски порте гІолла дикка дукхагІа мовхьаш дІа-юха ухийт вежарашка долча демократически мехкашка.

Мовхьаш дІа-юха хьахьари парна обработка ярн кердагІа йола техника юкъе а увзаш кхачаш ду.

СУРТА ТІА: «Скульптор Вучетич» яхача кема тІе Вьетнама лаьргІа автомобилаш тІейоттеш лаьтт.

М. БЛАХНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЬЦАДААРИЙ КЕРДА СОРТАШ ХЬАДУ

МОСКВА. Баьцадаарий культурай селекцеи фу леладарен Эррисоюзни Ӏилма-тохкама институт РСФСР Нечерноземни зонера се-лекционни центр я.

Институтан селекцентран Ӏилман-методически кулгал-ду В. И. Ленина цӀерагӀча юртбоахамо Ӏилмай Эррис-союзни академе.

Институто хьадаь сорташа гирбицидаши мехка дерриг-ча баьцадаараша дӀалоацача лаьттах 20 процент долчар тӀ да, хӀаьта 50 гаргга — Нечерноземни зоне.

ХӀанз пачхьалкхен боа-раме сорташта тохкамаш деш да института Ӏилмахоша кьадаьча кхы а берхӀ сортаи гибридаи.

СУРТА ТӀА: (хьалхарча цлаце): баьцадаарий культу-рай селекцеи фу леладарен Эррисоюзни Ӏилма-тохкама института директор, РСФСР Нечерноземни зонерча баь-цадаарий культурашта йолча селекцентра кулгалхо, юрт-боахама Ӏилмай доктор, ВАСХНИЛ академе профес-сор, П. Ф. Сонол вокхагӀ-волча Ӏилман болхлочуньца, юртбоахама Ӏилмай кандида-таца Нестерова Лидия Степа-новнаца лабораторе.

Павел Федорович — 150 совгӀа болча эксперимен-тальни балхен статьяйн ав-тор. Цуй хьалхлеца кийчъ-яьй теоретически лардаш, хӀаьта ковртол, баьцадаа-раш, бахчеш культураш лоаттаяра дуккхача актуаль-ни дешашта йола хьадда ре-комендацеш еннай цо.

Н. АКИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Ялаташ чуэцара дика кийчо яьй

Хоаш да, юртбоахама про-изводстве шоайла вӀаши дуь-ладенна дола керттера доа-къош лаьтта леладелгеш хьайбаш лоладелгаш хилар. Лаьтта леладаро (культураш кхеяро) а шийн аргӀанна шийна чулоац тайп-тайпара юртбоахама культураш кхе-лоца ювзаенна дуккха про-изводстваш. Эррига юрт-боахама производства лард — ялата боахам.

Ялат ма могга дукхагӀа да-харен ялата боахам чӀоагӀ-барен керттера наькъаш, цуй кхоачамаш лоархӀ парте, эттара хьалха, дӀадувча лаьт-тай, цу дакъе ялаташ дӀа-дуврий а, структура эргайоа-хаш тоалрах, дӀахо ялат хьийкъам дикен хьалкхеда-рах.

Хьувкъам лакхбара чотах дерригa чудахьаш дола ялат алсамдаккхара доккхий кхоачамаш долаш ба шьса-рен района къахьегамхой. Района лаьтташка лоадама хӀама совнагӀа дӀадахийта ца деташ гурахьа дувча ялатий 40—50 центнери хьажкӀий 75—80 центнери яха йиш я хӀара гектара тӀаре. Цу тӀу-лакха оаша керттадар да аг-ротехнико яхар кхоачашдар. Белгалдаккха деза, района боахамашка кхедеча ялатий хьувкъам тӀахьежила лакха хилар а чуйиачул тӀехьагӀа хьакур кӀеанга хилар а. Цун керттерча бахьанех цаӀ да ялаташ чуэца тоадар. Касто-хаста хила везаш хул са «40 лет Октября» яхача сов-хозе.

Соахка укх ханна вар со цига. Ӏаргадайра сона гура-хьа дийна ялаташ чуэцара кийчо мишта йора. Цу хана боахаме ялаташ чуэца 23 комбайн яр, хӀаьта ялаташ чуэца кийча хиннарш кхов чоьш парех ахош а ядар. Ме-ханизаторашн специалиста-ши вӀаштӀехьбахари оарцагӀ-бахари мела дар. Конторана лалла улача кха беллар гӀурт бар. Цу коа и мине-ральни удобренеш чуйоадаш гилад, хӀаьта уж иийсен ях аракхьа яр, цудукхьа йовчаша толхаьяр уж. Ешача удоб-реной Ӏамарх латтар склада гонахьа. Иштта цу силада гонахьа латтар сихагӀа мукх дийтар духьа оттайнча санна, ялаташ чуэца комбайнаш.

Эттара тӀехьагӀа хулаш укх шера 2 июне вар со цу боахаме. Гурахьа дийна яла-таш чуэцара техника кийча йий хьожаш бар цига цу дийнахье.

Ма дарра аьлча, дега ких аьнна, хозахийтар. Динача оагӀорахьа хувцаденнадар совхозе гӀуланхаш.

Хаоттама хьалаш дика аьттув боацаш хиина долла-мехьа а, гуйрая ялатий хьув-хьам дика ихейбаьб ихаш ле-ладераша. Хьагучох, хӀара гектара тӀара 25—30 цент-нер яла мег. Юха а ялатаи лерттӀа чуэца лоархӀабарах тийша хургда из.

— Лоацача хана, 10—12 балха дийнахьа, вӀалла а ца дойтаи ялаташ чуйиа даха — иштта декхар оттадьа оаха тхоаште хьалхашка, — аьлар совхоза директора Ал-баков Мухарбина.

3700 гектара тӀара яла-таш чуэца а 9250 тонн арда а дезаш я совхоз. Цу гӀула-кха деш фу да совхозе?

Совхозе я ялаташ чуэца 30 комбайн, царех 28 хӀанзале а кийча я ялат чуэца. Фу ма-Ӏан долаш да кийча я яхил-та? Бокъонца тоаль а шин сменагӀа болх бергболаш ла-кха квалификаци йолаш бол-ча специалисташца — меха-низатораша кийчъянь а я комбайнаш. Трактористех звенош вӀашагӀъехкай. Бал-ха планаш оттаньй. Керда чуэца ялат комбайнаш тӀа-ра хьатта хьатӀаувзаш хургья 28—35 автомашин.

Лоаца аьлча, комбайна-шен ялткашен, тракторена а автомашинаша а балха ов-сарле лакха йолаш болх баро мел яшар вӀаштӀехьдаьккхад совхоза ипатовски методагӀа болх бечa отряде. Иштта кийча а я дӀаоттаньй ялат цӀенду техника, таразаш.

Цу дакъе дика хьокхо-маш да Ленина, Октябрьски революци орденаш лелаеча механизатора Гелесханов Юсапа, 200 гектара тӀа хьажкӀаш кхеча звеной звеньевой ва Юсап ше. ХьажкӀий кхаш дика тоаден-на да. Лакхача агротехниче-ски боараме дӀайийнай уж. Ӏуьнал делга дика вӀаштӀехь-даьккхад оасарех цӀена да-кхаш. ХӀаьта хӀанз ка бола ялаташ чуэцара совхоза нов-къостал де лаьрхӀад Юсапа, хӀаьта цун машин («Нива») комиссе хьежачул тӀехьагӀа эттара дикагӀа лаьрхӀий.

Иштта дика лаьрхӀий Зау-ров Ӏусмана комбайн а. ХӀаь-та механизаторех дувцача хана белгалбаккха дог доагӀа Тӧкуранев Салмана болх. Массе тайпа култа говзал йола специалист лоархӀ цу-нах совхозе. Цкъаза цхьа-болча комбайнераша оалаш хоз хьовзам беш машин я «Нива» яха комбайн. Н а я комбайн чоалхане, къаьстта дика йовза а Ӏуьнал де а де-заш йола машин. Салмана вӀаштӀехьдаьннад чоалхане машин нарааерзае, цу машина инструктор ва из совхозе. Шийн знанешца дуккхача комбайнераша новкъостал ду цо.

Кийчоп балха юкъе доаха дакъа лаьцад совхоза керт-терча экономиста Ватыкоа Хьасана. Ялаташ чуэцача юкъагӀа цуй инициативагӀа кийчъяьй ялаташ чуэцача дакъа лоацачарна матери-альни моральни стимули-ровани яра хьадда система. ХӀара денна еш итогагӀа сменин зоданеш тӀехьхоа-чашъаьча комбайнераштеи водителаштеи ахчан премеш а дикагӀа белгалбаьннарашта карара кара тела вымпелаш а тоссья.

ДӀа-са лолача стендаш тӀех яхьа пиранаш тӀеи хадданза хьагойтаргья яла-таш чуэцара балхий итогаш. Цу гӀуланхо новкъостал дергда культурно-бытовой гӀулакхаш деча звеной чле-наша.

Иштта чакхьяхе оттаьй ялаташ кхедерий самукъа-доаккхаш мипута салаӀара мероприятеш, цуй йовхо еш хургба ТӀой-Юртарчен До-лакха-Юртарчен культура цӀеной самодеятельни арти-сташ, лектораш, агитатораш.

Оттаьъ мероприятеш чекхъяхара доагӀаш дола новкъостал а де деза совхо-за. Сеттоти эш совхоза запас-ной оатхалеш, хӀаьта уж хи-лийта езар «Сельхозтехни-ка» района отделени а я. Цхьабакъда, запасной оатха-лаш ца хуле, ипатовски ме-тод вӀаштӀехьа ца яла тарлу.

Лоаца аьлча, «Ялаташ кхедечун сий доадергдац вай» яхача методагӀа болх беш ба совхоза механиза-тораш.

Тоъал дика хувдамаш хин-над хьайбай боахаме а. 1978 шера 1 майня ийсийча хӀа-ра Ӏаттара йоаккха тура 18.8 процент дукхагӀа хин-най.

Совхозе иштта дика хув-цамаш хилара бахьан мала-гӀа да аьнна шийта дахьча хаттаре нов. Албакова жоп делар: «Боахам дика боаза-ра пхьан шера болх баьрах хӀама хургдац. ГӀалаташ кхоачамбоацараши моллагӀ-ча боахаме а долаш да. Уж тахка а цар вывод е а еза. ХӀаьта оаха иштта де а ду ца».

Из цхьйса да. Юрта боахам — экономика чоалхане да-къа, хӀаьта ше ма барра из бовзаре кулгалхо хаддаьнна тоа Ӏоавала а шийна кара-ра бераш Ӏомабе а беза. ТӀакха гуш хургда цунах довла беркат.

З. УЛУБАЕВ,
НОТ-а Нохч-ГӀалгӀай отдела группа кулгалхо, РСФСР заслуженни болхло.

АРХЕОЛОГАШТА КОРАЯЬ ТАМАШИЙНА ХӀАМАШ

Афганистана къилбаседе, Шибарган яхача города гаь-на йоацаш кашамаш оахкаш хиннача советско-афганска экспедицена гучадаьннад къаьнара лах ваш. Цигачарь кораьй 20 эзар гаргга до-шох ях ювелирни хӀамаш.

Цох хоам бир Москве Ӏил-ман доклад лъча экспедице кулгалхочо, СССР АН архе-ологе института болхлочо Сарианиди Виктора. Вай за-ма хьатӀаотталехьа I-II эзар шу хьалха Тилли-Тепе гув тӀа къаьнара комплексаш ятт шера оахкаш хиннача экспедице доакъошхоиа да-га а доацаш корадаь хӀама дар из. 1978 шера октябрь бетта археологаш ца хоаш тӀаиийсбелар, оахкача комп-лексаца цхьаккха гӀулакх доацаш, мутӀарагӀа доахнача барзкъашта. Из яр кӀалла зе ца деш йиса, хетаргахьа, тӀеххьарча хана пачхьал дӀавелла некрополь.

Ши метр кӀоаргал долча кашa, лаьтто тӀа а хьехи, когилгаш тӀа латтар кӀий-наш.

Байнарашта доши бӀиш-кашца а тайп-тайпарча хоале-нашца а тийта ди-кхо бара-къа тӀахьоарчадаьдар. Пач-чахьа дӀаволлача хана цун корта доши оарахо чу Ӏочу-билляб, юхе латта декора-тивни доши галг. Мочхалаш хьалдийххад доши ленташца, керта тӀа тул доши корона. Кораьй геттара хоза доши хӀамаш подвескаш, пхье-гӀаш, чӀоигаш, пекторалеш, шалташ, кӀаьгаш. Царех цхьаираш бирюзаца, лазури-тица, гранатаца, сердо-ликаца, жӀовхьарца хозъ-яьй. Кораь хӀамаш я греческий, бактрийски, рим-ски, индийски, китайски, культурай влияни йолаш. Цу регионa истори вӀалла Ӏоза-йеза йолча хакара — керда йоаа хьатӀакхаьча I—II бӀаь шу хьалхара — хӀамаш я уж.

Специалисташта хетачох, XX бӀаьшерен эггара йок-кхагӀа йола археологически открыти я из.

Олег СУЛЬКИН,
АПН корреспондент.

Ӏилма — юрта боахама

ӀИЛМАИ ПРАКТИКАИ ЦХЬОАГӀО

Молдаве толаица кхоа-чагӀъа юртбоахама произ-водства специализаци концентраци яра програм-ма. Укхаза хьалхе Ӏилмахо-ша юота къахьегараща бар-та а болаш юрта боахам хьакъкьалагӀа лелабара ме-тодаш утташ 12 Ӏилма-тохка-ма объединени.

Царех цхьане — «Селек-ция» яхача объединене бал-хах дувц АПН корреспонден-таца Георгий СТОЙЛИКА. ЦА къамаьл деш цуй гене-ральни директора, юртбоаха-ма Ӏилмай кандидата Мирче СНЕГУРА.

— Тха объединене чуйоа-гӀа ихапкарча културай Ӏилма-тохкама института республика тайп-тайпарча почвенно-климатически зо-нашкара 14 специализиро-вани совхоз. Объединенега хьалхашка деихар латт — ялатий, ялатабобови, доа-къара культурай, шекара свеклай, гидуаргий лакха интенсивни сорташ хьадар, керттера културашт кхеяра хьалха латта технологи отта-яри производствана юкъея-хьари.

ХӀанз укх сальате массеха комплексни проблема къоас-таеш да института Ӏилман низаш. Царех цаӀ гурахьа дув кӀа леладарца ювзаенна я. Тха де дезаш да хӀара гектара тӀара стабильно 60 центнер ялат тергдола сор-таш хьадар.

Ӏилман тохкамий планиро-ване чулоац тӀеххьара де лерхӀар, балхаш яхоачашда-ра хенаш. Цу тӀа а къаьст-къаьста йола еха агроприе-маш а йоацаш. Колхозийи совхозийи кхашка зийна комплексни промышленни технологеш. ГӀулакх цу тай-пара леладаро торо хилийтай тха юртбоахама культурай плана тӀа белгалдеча хьокха-машка кхачара методашта геттара юке гӀорта.

Тха селекционераша хьа а даь пачхьалкхен испытани е дӀаденнад кхашкаоча культурай 26 нерда сорт. Царна юкъе къаьстта мавхе лерхӀ оаха Днестровская-25 яхача сортагӀа дола гурахьа дув кӀа. Цуй потенциальни хьувкъам гектара тӀара 70—80 центнер ба. Днестров-ская-25 дӀалздьад СССР ниэ болча кӀиний списка тӀа.

Объединене Ӏилмахой бал-хаш деш ба хаш декхача лаьттанна кхеде йиш хург-йола Ӏодувшаш доаца сорташ хьадара. 1977 шера пачха-хьалкхен испытани е дӀаден-над оаха лоха мергӀиг дол-ча Питикули Бельцкая-60 яха керда сорташ. Цар по-тенциальни хьувкъам гекта-ра тӀара 80—90 центнер ба.

Хьадаь сорташ а уттал технологеш а пайда ца эшаш дӀадиллача хӀамаина тара хул из производстве шийна йоагӀаш йола моттиг дӀа-лоцалила. Ӏилма-тохкама объединене хьахиннад юкъе-дара процесс сихъяра эша хьалаш. Шерра производ-ственни база а йолаш долча тха хӀанз дуккха дукхагӀа торонаш я кхашкарча гибри-дий керда, продуктивнегӀа дола сорташ сихагӀа а йоа-кхагӀча масштабегӀа а кийч-де. Нагахьа санна Безостая-1 яха гурахьа дув кӀа произ-водствана юкъедахьара шийх хала 7 шу дийзадале, Одес-ская-51 яхача сорто кхаь шера даьлар кеоттерча май-дашка хецаргӀоаца позици. хӀаьта Днестровская-25 шин шера дир из.

Оахош деча тохкамех хьа-кхинараш масса а оагӀора-хьара дайзя даьлча мара шерра дӀа ца даржийтара, оаха бонкхача лоархӀаме лерхӀ объединене боахамий а республика колхозийи совхо-зийи а кхашка производст-венни испытанеш яр. Укхаза оаха дув кердача приемий, машиний, приспособленей цхьан тарьяла йиш хилар. Цу тайпара балхаш Ӏилмахо-шеи производственникашеи цхьан даро йиш хулийт де-лиинаш тӀа бокъонца шаьраль йоаца прослоаш юкъера яха. Цу тайпара, лакхлу масса а оагӀорахьа-ра тийна а кхы а эффектив-негӀа йола а технологеш уттаярах йола цар а вокхар а бехктокхам.

Тха боахамашка хьадаьл кхашкарча културай фу ле-ладелга эргадаьнкха тоада-ра а фуи производство ал-самъяккхара а эша дика хьа-лаш. ХӀанз оаха чудахь объедиңени хьаллехьа кхи-хьачул кхоза дукхагӀа фу.

Ӏилмахошеи юрта боахама балхахошца цхьана леладеча гӀулакхех хьахулараш эф-фективни да. Из къаьстта дика гуш да ялатий культу-рай къаьстта а гурахьа дув-ча кӀин хьувкъам лакхбала-рах вӀаштта шеш шера рес-публика боахамаша хӀара гектара тӀара цу маьхерча культура 40 центнер чукха-хьарах. Гучальшай кхыча културай хьувкъам лакхба-лара хьадда тенденция а.

(АПН).

Доазол дехьара

ДУНЕ—ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ШЕ МАРА БОАЦАЧА ВИИСАЧА НОВКЬА

ТӀема кхохкам кӀаьдбара наькъа тӀара йоккха белгало, машар чӀоагӀбара гӀулакха юкъе дитъа лоархӀаме хӀама. Иштта оал тайп-тайпарча мехкашкарчен континен-ташкарчен дика уйлаш йол-ча нaха лакхерча боарамe Вене хиначa КПСС ЦК Ге-неральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президи-ума Председателa Л. И. Брежневеи США Президента Дж. Картереи вӀашагӀкхета-ра итогех.

Доацар аьнна ала йиш йо-лаш дац цу дийнахьа вай планета тӀарча дуней халкъашта юкъера атмосфе-ра дӀахо тоаллар чӀоагӀа доац йолча дуней общест-венноста тержам йоккхача шин держава кулгалхой пе-реговорашта тӀабербабь хин-наб аьлча. Цо лийрхӀаш дог дахьари кхоачашхилар. 18 июне Австре столице Л. И. Брежневеи Дж. Картерен кулгаш яздир СССР-еи США-еи юкъерча стратеги-чески тӀелатара герзашта доазув оттадара (ОСВ-2) хьакъехьарча Договора, хӀаьта иштта советско-амери-кански кхьича документашта а.

Ялх шу совгӀа йолча хана чуйийна кийчлуш лаьттача Договора лоархӀам сенах латт аьлча, из латт эггара хьалха стратегически герзий дукхали доазув оттаде лер-хӀара («лакхера доазув»), хӀаьта иштта уж дикагӀа ху-лийтиала юхадеттара а болча документа чулоацамах. Шин-на а оагӀоно къаьстта бел-галдаьккхар ОСВ-2 хьакъе-хьара Договор шийсоин цхьатара кхерамале хилареи принципий ларда тӀа латта СССР санна США хьешташ а лоархӀаш йола хьакъахале компромисс хилар. Кхы цӀе-зигагӀа лоархӀам болаш дац из соглашени йоагӀача тай-пара тахка йиш йолаш хилар а. Иштта ОСВ-2 хьакъехьара Договор — из герз дӀадак-кхара дола доккха практиче-ски гӀулакх да. Кхом боацаш геро Ӏоадеш латта наькъаш дӀакъовлара кхы а де деза-раш дукха дале а. Договоро бакъду оагӀонаша шоашта дӀатӀалаьла декхараш кхоачашде гӀерташ, — ядер-ки тӀом ца хьайтара мел эшар де гӀерташ хилар. Ве-не Л. И. Брежнева белгал-ма даккхара, «укх Договора кулгаш яздеш вай новкъо-стал ду хӀара сага эттара езагӀа йола бокъо — вахара йола бокъо кьаллашара».

Вене аьчи соглашене ишт-та герзашта доазув оттадара кхыча лостамех дӀахьалхаш-нахьа дахара импульс лу. масала, цу дакъе еча пере-говорашта, царна Централь-ни Европе шиина а оагӀоно герзашцара низаши герзаши кӀезигдар а долаш.

Цунца цхьана ОСВ-2 хьа-къехьара Договор гӀо ца деш лусаргдац эррига советско-американски отношенеш тоаяра а. Цо бакъду Совет-ски Союзаи ВӀашагӀкхийтта-ча Штаташтен цхьана гетта-ра чоалхане дешаш къестале а могаргхилар.

Дика хоаш да, дуней хал-къашта юкъера кхохкам кӀаьдбара наькъа. СССР-аи США-еи юкъе боарраме от-ношенеш оттаяра, дӀа-яха машаре гӀулакхаш леладара духьале ераш хӀанз а кӀези-га боацилга. Царна лоара, кӀал кӀийле йоаца «советски тӀема кхерам» яха харц то-ъзис хьалха а йоахаш кхох-кам кӀаьдбара процесс йо-хае дуней халкъашта юкъе-ра кхохкам ярбе.

Вене хиннача вӀашагӀкхе-таре хьадиннача лоархӀамеча позитивни хӀамах, шин мех-ка кулгалхой дикагӀа вӀаши бовза а шоаш вӀашагӀкхета а торо хилийтарех цаӀ сенах латт аьлча, из латт цу вӀа-шагӀкхетаро цу низаштен цар планаштен чӀоагӀа хӀама теха хиларах.

Вене вӀашагӀкхетаро теш-шане хьакъенхар Сийлахь-воккхача Ленина васкет даь тӀабелла машар безара ара-хьарча политика пикъ прак-тике чакхбоаккхаш йолча КПСС-ен Советски пачха-хьалкхенон тӀатеӀа а дерра гӀа а беча балха тӀехь бакъ-кха толам.

ИТАЛИ: КӀОАРГГА ХУВЦАМАШ ДЕ ДЕЗА

ТӀехьарча деношка Итале политически вахаре лоархӀа-ме событи хилла дӀаьттар парламента депутатий пала-та председателалла коммуни-стически парте член Лео-нильде Йотти харжар. Цуьна тӀехьа кхаа тессар алхха коммунистически социали-стически парте викалаша тесса ца Ӏеш иштта респуб-ликанцаша, социал-демокра-таша, христиански демокра-таша, кхыча партешкарча де-путаташа. Ше хержачул тӀе-хьагӀа депутаташта хьалхаш-ка къамаьл деш йолаш Л. Йотти аьлар, парламент мехка демократически низе бонкха лоархӀам болаш хила еза, цо къестаде деза чоал-хане экономически дешаш, новкъостал де деза, машарен кхохам кӀаьдбарен полити-ка чакхьяккхара.

Иштта дӀаболабелар керда-ча составагӀа йолча, ханал хьалха, укх шера 3—4 июне, хоржамаш а дань хержача Итальянски парламента болх (хамал хьалха хоржамаш де дийлар чура политически хьал ирдалар бахьан долаш).

Укх деношка а мехкара по-литически хьал чоалхане до-лаш дус. Эттара ирегӀа ираш къамац экономика ири-онсо толхаль проблемаш я. Итальянски непайовзоно бакъдеш ма хиллара, ухи и дуккха нах, ши миллион гаргга саг, тьабе болх боа-лаш хилар, хӀамай мавхаш лакхдалар, ахча дайдалар, къулбехьарен нъилбасседе-хьарен районаш дегӀаяхкара боарамаш тайп-тайпара хи-лар, катпрхойн ихалнахьел хьал талхар, терроризм йолаш хилар.

Укх деношка цаӀ йолча мехка профсоюзни Федераце тӀахьехамах къахьегаш йолча Итале массане дакъа а доа-лаш забастовка йир тайп-тайпарча категоргӀа болча къахьегамхошта керда къа-хьегама соглашени чӀоагӀъяр дӀадехаш экономикага дил-лача къулбехьага тӀехьайиса областаш дегӀайоалаяра кер-да капиталовложенеш хьожа-яр, къахьегама хьалаш тоа-дар, алапеш тӀатохар дӀаде-хаш йола профсоюзаш хьал-лоацаш.

Мехка хӀанз а правитель-ство вӀашагӀъеллаяц. Укх деношка призидента цу деша хьакъехьа консультацеш ергьи керттерча политически партешца. Итале коммуни-сташ хьалха а санна кийча ба шоашта бехктокхам дӀа-тӀалаца я дерригача демо-кратически низаша дакъа лоацаш йолча демократиче-ски солидарноста правитель-ствана юкъе баха а. Цу хьа-къехьа дуви Итальянски коммунистически парте кул-галхой документа тӀа. Цун-ца дхьана коммунисташа хи-ла йиш йолаш лерхӀац ком-парте викалаш юкъе боацаш йола правительство хьалло-цийта. Нагахьа санна из иштта хуле, белгалдоакх до-кумента тӀа, из оппозици хургья, цу тайпара мехка хьалхашка латта проблемаш къоастаяра новкъостал а деш. ИКП лерхӀаш я дӀахо йодача хана а Итале болхлой классагӀа йола эррига пар-теш пачхьалкхенна доал дара юкъе оаалга чакхдакк-кха.

КӀоаргга политически, эко-номически, социальни хувца-маш диваза дарадац Итале. Коммунисташа белгалдоаких, болхлой болама, аьрдехьар-чен прогрессивни низий цхьоагӀо хилар мехка хьал-хашка латта проблемаш къоастаяра бонкха лоархӀам болаш хӀама долга.

ОАПАШИ ДОАЦАР ДУВЦАРИ

Укх деношка Пекино, хӀаь-та иштта США, Англе, Япо-не, дуккхача кхыча мехкий пропаганда органаша чӀоагӀ-гӀа гӀар айъяр «Индокитае-ра байдараш» оалаш йолча проблемана гонахьа. Доацар дувцаш йолаль из кампани Вьетнама, Кампуче, Лаоса правительстваша цу пач-хьалкхенашкара еш йолча эмиграцешта регулировани яра хьакъехьарча пийсен къахетамех йола политиках хӀама ала гӀерташ дӀадоладаь гӀулакх да. ГӀулакх бокъонца долча бесса ца а дувцаш «шоай цӀеношкара лелхабаь-рех», «даьй мехкагӀа бахьа-рех» «къахетам бе» ала гӀерташ нах тӀа а хьехаш из кампани вӀашагӀъеллараша вӀалла хьоьха а дац Индоки-тая мехкашкара дуккха бӀаьш нах дӀабахара богӀонна долаш дола бахьанаш.

Нагахьа санна дукха ха йоаццаш хиннар дагадехача сурт гӀаьтта гуш хургда. 1975 шера бӀаьсти, Индоки-тае лаьттабаьча бӀехача тӀем тӀа США эша а эшаш Къул-бехьен Вьетнамера маршне точни режим йохаялехьа хьалхха вовргаш а лаьрттӀе-ча цу мехкара дӀавахав 160 эзар саг. Царех дукха бараш вьетнамски халкъа дукхьала шоаш лаьча зуламех хурт-болча бехкамах байза доа-дол дехьа бахаб. Мехкара дӀабахарашта юкъе кӀезига бац моцх мукъабоаихаш хьа-тӀалагӀача вьетнамски нчаз-ца Вьетнама Къулбехьа баха мах дувцаш набахта бехкарг-ба яхаш американски пропа-ганда футтвоина дийцача ха-болет тийшх бахараш а. США чаше кхы малай уж нах «боадийтагӀа» вӀаш-тӀехьдаьккхар?

Мехкара дуккха нах дӀа-бахара шоллагӀа бахьан да Кампуче пропекински режи-мо лелаль геноцида полити-ка.

СРВ-ра дӀабахараш къаьст-та дукха хилар совха мес — июне Вьетнамерча китайски общинана юкъо пекински агенташа цӀалгӀолла лелаба тийша болх бахьан долаш.

Доалахарча дерригача мех-кашцара гӀулакхаш дика хи-лар лоаш СРВ правительст-ва 20 июне дӀакхайкадьад байдла бахарий дешай тьа-къахьа хьалханка этта про-блема йоагӀача тайпара къоастаергйолаш ООН ла-кхехьарча комиссара управ-лене гулье мегаргйолча, юкъарчал доацаш цу гӀула-кхаца хьаштдолча мехкий конференце дакъа лаца ше кийча хилар. Цунца цхьана вьетнамски правительства белгалдаьнкхад бӀаьш заа-раш нах Вьетьмера, Кампу-чера, Лаосера «бовцара» бех-ке яр духхьал американски империализми китайски экс-пансионисташи хилар а из бахьан долаш Къулбехьен-Малхбоален Азерча дуккхача мехкашка халонаш оттарах бехктокхаме оаз боагӀараш уж болга а.

Н. СЕТУНСКИЙ,
О. ШИРОКОВ,
С. ФРОЛКИН.
(ТАСС).

ТӀехь-тӀехьагӀа американ-ски общественность дукхагӀа эгӀазьюг куклуксклановций гӀулакхаша. МоттигашкарчаӀаьдалаша царна деш цхьак-кха тӀаӀазар а доацаш, хӀаьта цхьайолча хана цар хьал а лоацаш болча кӀай абаш тӀа-ихача ультрарасисташа тӀеххьарча хана США дук-кхача штаташка дикка сих-баьб шоай болх. Цар бӀехача гӀулакхех каст-каста хоамаш ух Алабамера, Миссисипера, Къулбехьерчен Къилбасе-дерчен Каролинера, Луизиа-нера.

«Оаха кхоачашде лерхӀар — кӀайча сага бокъо юха метхаоттар. Из бахьан до-лаш доацица къовсам лоат-табе кийча да тхо», аьлар цкъа «имперский маги», ра-систашта керте латтача Б. Уилкинсона. ХӀаьта кук-луксклановцаш «къовсам лоаттабеш ба». Эггара бӀе-хагӀйола методаш юкъе кхуел пар: Ӏаьрша цӀока дол-ча наха низаш ду, кхерабу, граждански бокъонаш бе-хьан долаш къовсам лоатта-бераш лувцаш чубехк.

СУРТА ТӀА: 1). расисташ-та духьаларча, хӀаьта иштта цхьаккха духьале царна ца еча Ӏаьдалашта духьаларча дуккхача демонстрацеех цаӀ.

2). Тьюпело (Миссисипи штат) яхача городе куклук-склановцаш вӀашагӀкхийтта-ча хана.

АДН-ТАСС сурт.

ИРАНА ЮРТА БОАХАМ: КӀОАРГЪЕННА КРИЗИС

Аграрни политиках хьадин-марай Ӏалальмате во долаш кхаьчар шахсин режим шийи финишаге. Баха цах сихха тӀабетталуш а кхы а чекха-гӀа городаш дегӀаухаш а лат-таш юрта боахама магацар цунна эшарий ехаь даькъах ши дакъа мара мехка дала. ТӀехьарча иттшере капита-листически дуне кхачан про-дукташца Ӏалашдара тӀахьо-жаш лоаттабеча малхбузен монополешта йола Ӏалальмате йоккха рынок хиннаяр Ира-нах. Продуктай импортага шер-шера ши миллиарди ах миллиарди доллар дӀадохий-тар пачхьалкхен бюджето! Из дар мехидаьтта дохкарах хьатӀадоагӀаш хиннача дер-ригача ахчах 15 процент.

Цунца цхьана официальни пропаганда хӀаж а ухаш кхайкадора шаха 60-ча ше-рашна яь аграрни реформа ше морг ихы йоаш дика яц яхаш. Цунах ирански юрта хинна «революци» а лер-хӀаш, шаха цӀенна гонахьа хьийзача чиновникашен ть дайнача издеш баранеш вӀалла са а ца доаиихаш дувцар юрта боахам «дегӀа-барах».

— Шахски аграрни рефор-ма, — йоахар соца къамеьл деш «Дехгхан-е руз» («ХӀан-зара ахархо») яхача юртбоа-хама журнала издателa И. Валергане, — юрта помещи-ний доалахьа лаьтташ дита деце а, лийрхӀа керттердар кхоачашдииза: юрта боахам динамично дегӀабоалабелга. Реформа хиннача хана лаьт-таш дӀакхьчарех дукхагӀба-рашта магацар шоай низаза парех пайда эца, цудукъа ди тӀехьа гӀулакхаш талхе а талхаш бахарах бехаш. Юрт-боахама инвентарь, дӀаде фу, машинаш, удобренеш кхе средстваш а йоацаш, цу тӀа а доахкаш дукхача шераш-ка дӀатеиха дезаш дола лаьт-тах хьаьрча декхараш а до-лаш болча дукхахеча шоай участкаш кулакашкен спеку-лянташкен ехкар, шоаех бат-ракаш хулар е болх лаха го-роде дӀаухар. Цонаштен даь-гӀенаштен национализаци яро а аттача балаьар кхарр-хой. Довхан доаладайтарг, довкъар кийчлайтарг чинов-никаша кхо цӀона йовкхар цагна тӀера.

ВӀаьхийвар бень а ва. Из принцип яр шах хиннача ха-на юрта лаьттар. Юрта «Нийсхон суд» нара хинна-раш дукхагӀча даьнъе района-ни жандармере отрядаш яр. ХӀанз аьлча пачхьалкхен «порядоки сатемм» лоатта-бар дар шаха эттара чӀоагӀа-гӀа тержам тӀалоаттабеш а лорадеш а хиннар. Хоьакета лацар кхерамале лоаттаяра (полицена, жандармерена, къайлагӀча службана САВАК) еш хинна расходаш юрта боахаме капиталовло-женеш яра еш хиннарашка гӀортташ хилар.

Иштта «толамаш» а даьхе ера Ирана юрт революцега. Кхетаден да шахски тирана-ца лоаттабаь чӀоагӀа а цӀий Ӏоухийташ а хинна къовсам мехка экономикана ца Ӏат-тъаш ца бисалга. Дукхача бетташа ца юкаш лаьттача дерригача къамам забастовка лоацадалийтар пачхьала-кхен экономически вахар, толхадяр городеи юртаи юкъера экономически а торговни а бувзамаш. Дукха ахархой удобренеш, товль техника йоацаш бисар бӀаь-стан балхаш доладеннача ха-на. дӀадаха мотт йоацаш ди-сар хьалхарча шера чуенача продукце цхьадола дакъа. Из бахьан долаш укх шера дӀа-йийна хӀамаш соакх бӀаьсти йийна хиннарел 30 процент кӀезигагӀа хилар.

Революционни Ирана кул-галхошта хьалхашка латтача сихагӀа долча декхарех цаӀ да шахсан аграрни политика бохабаь къаман юрта боахам юхаметтаоттабар, из Ирана шийна эша лаьттани хьайбаьи продукци, яйгача промыш-ленноста эша бийдал Ӏа-лашъе йиш хургйолча боа-рамга кхоачабар. Из атта декхар дац. Ирански револю-це баьчча Хомейне яхачох, из кхоачашдере 15—20 шу дезаргда.

Хьалхарча этапе хӀанзар-чоа де лерхӀар да хувцалург-доаца продукци хьешйра маьхаш оттадар. тӀема гӀу-лакхашта йола расходаш кӀе-зигъяра чотах юртбоахама инфраструктурана еш йола бюджетни капитальни вложе-неш дикка совъяхар, юрта-шка лаьттай спекулянтий, ростовщикий, оптови торгов-ций юха дехна кийдерий па-разитически прослойка дета низашта духьалара къовсам дӀаболабар, пачхьалкхен кредиташ шерьяр.

Къонача республикана хьалхашка чоалхане эконо-мически проблемаш латт. Уж къестае торо хургья алхха аграрни отношеней сфере а чулоацаш долча кӀоаргача общественни хувцамий вӀий-лен тӀа.

В. БОРИСОВ,
АПН корр.

Тегеран.

Кердадараш, событеш, факташ

Универсальни спортзал

Москве В. И. Ленина цIерагIча Централи стадиона территоре тIа хьалъеш латт «Дружба» яха керда универсальни спортзал. Олимпиада-80 йолча хана укхази хургья маIача наьха а кхалнаьха а волейбольни турнираш.

Керда спортивни гIирс хьабарах йола решени тIаэцаш, Моссовето лархIар дар, Олимпиада йолча хана вийша ца Iеш, из чакхъьнначул тIехьагIа а из эшаш хургхилар. Цудухьа архитектораша тIадиллaдар дуккхача гIулакхашта лархIача зала проект оттаелга. Олимпийски ловзараш чакхдаьлча укхаза яхьаш чакхъяха йиш хургья баскетболистий, гандболистий, акробатий, боксерий, истола тIарча теннисех художественни гимнастикан мастерий, бореций, фехтовальщиний, лоаца аьлча, спорта дуккхача тайпай викалий.

Турнир хургйолча керттерча арена дIалоац шоллагIа этаж. Зал фойех дIакъоастаяьяц, цу тайпарча гIирсашка дилла къестаеча бесса, цунца цхьана вIашагIйоадла цкъа майда хул. Керттерча арена майда — 42х42 метр я центрера лакхал 15 метр а йолаш. Цкъабаькъда цун боарама варацеш е йиш я 1000 метргара 1800 метрага кхоачаш: проектировщикаша теркал даьд, спорта духь-духьача тайпай ловзараш яхьаш чакхъяхара йоккхалга-зIамигалга диллача цхьатарра йоаца майдаш эшаш хилар. Царна кораьйир, чаьх а аьнна дар оригинальни решени, йиъ оагIорахьара керттерча аренана гобаь трибунаш стационарни алхха лакхерча ярусе мара яц, локе уж дIа-юха татта йиш йолаш я. ЛархIача механизацица уж тIехьашка яка йиш я, цун площадка боарами конфигурацип хувца а хувцаш. Цунга хьежже хул зрительни моттигий вораацеш а, кхаь эзарнегара йиъ эзарнега кхоачаш.

КхоалагIча этажа тIа трибунай стационарни ярусаи соагIа кольцевой фойе я буфеташи гардеробаши чу а йолаш. Гардеробаш дIаяха а юхвоттае а йиш йолаш я; масеехк минута ялалехьа цар роликаш йоахка стойкаш трибунашта кIал йолх, вешалкаш вIашкайоки, лакхера Iохец иcи а хиле дIаотта декоративни занавес, цу тайпара кийчъю хIараяр 12х24 метр а йолаш йола йиъ керда тренировочни площадка.

Волейбольни турнира лархIача керттерча а ерригаш хIана яц аьнна йолча тренировочни а площадкашта тIа тIоадал чуозаш бола искусственни тIоа булларгба.

Владимир ШАРОВ, (АПН).

ЦIаьхха йолаялазар шиъ балха толамаш дака Мальсагова Махьмада Мовлатхан. Цу толамашка кхача, йиззa йола гоязанча хила вахаре а дешара а боккха иикъ бе бийзар цун. Эггара хьалха цо лора болх дIаболабеш дукха дар нийслуш хинна кхоачамбоацараш. ДуккагIча даькъе из лор балха опыт кIезига хилар. БоккхагIа болча коллегашца вIашагIъетталуш, царгара Iомалуш, лархIIа дола литература дешаш Iоайир Мовлатхапа шиъ опыт. шоьрбир шиъ болх.

ИттлагIа соагIа шу да МагIалбинерта № 1 йолча городской больница бераш деча отделене Мовлатхана болх бу.

— Миччахьа а болх беш волчун декхар да шиъ болх дикаи цIеноки, наха беркат доалаш лелабе, — воах Мальсагова Мовлатхана. — Тха, лорий, хIаьта а вета а, хIана аьлча тхо наьха могашалла хьакой да. Массаза а тIалатта беза тха бIарг могаш боаца нах дорабеш. Со кхалнаьха лор я. Дувен ираз а вай кхоане а я бераш, цудухьа цу берийн цар воаноай могашал лорасега са керттера декхар да. ХIаьта укх шера Iалаьмате бехктокхаме долаш тIадуж из декхар: ер шу Дунен халкъашта юкъера бера шу да аьнна дIахайкадаь хиларна.

Мальсагова Махьмада Мовлатхана шиъ болх дика лелабеи боагIача бесса из вIаштIехьбаьккха кхоачашбеи доккха гIо-новкъостал лу цунна цхьана болх беш болча комсомолкаша: цу отделенерча медсестрас Галаева Раяс акушеркас Исиева Лизас.

В. ЧЕРБИЖЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) акушерка Р. Галиева, лор М. Мальсагова, акушерка Л. Исиева.

Автора сурт.

ДАЬКЪАЛА ХИЛБА ХЬА ВАХАРА НИКЪ!

Школа актови зале ба экзамен дIалуш бола дешархой. Елланначa маIарах хьахоз боккхача детабезамца стихотворени ешаш волча зIамигача сага оаз. Из за укх шера школа йистеьккха вола Арчаков Тархан. ХIана цо ешар я Хамхоев Аьхьмада «Са юрт» яха стихотворени.

Лаьха, кIоарга знанеш йолаш школа йистеьккха водаш латт Тархан. Школе мел яьккхача хана бIу ца къонабеш, хьинаре къахьегаш, тIавийрза дешаш вола дешархо вар Арчаков. Дешархо волаш вхь-эздел долаш, шиъ даьннаьнси-къахьегамхой сий лорадеш, дикадар Iомадеш, вочох детавчоа лоралуш хьавера Тархан. Цудухьа моллагIа йола доклад, лекци, реферат е бокъо лоре цунна хьехархочо. ХIаьта шийна тIадиллa декхар боккхача бехктокхамца цо чакх а доаккхар. Харцахьа воацаш, массала сабаре волаш хилaро — гуттaдоаккхар вахара хьисапи сага хьалхашка латта вахара-лелара бехктокхаме декхарашн зIамига волча хана денз Тархана кхетадеш хилар. Из дика кхетар истори, обществоведени, литература Iомадеш хилча саг идейно чIоагIлуга, цу предметашa сага эрудици дуккха лахкъелга. Цунна кхьаша дешача бераша оалар, хьо инженер хила гIерташ ва вий, тIаккха иштта чIоагIа сенна Iомаю Iа гуманитарни дисциплинаш. Цу хаттарашта духьал вeлавеле, Тархана оалар:

— Са дего къоабалъеш дукха профессеш я. Боккъалдар аьлча, аз хIана а лехаш сай хургйола специальность. Сога хаьттача сaг дукхагIа хови, кIоаргагIа дийша, идейно вызза дегIаева хилар да са дего къоабалдер. Сай вIаштIехьдоале иштта хила дага а ва со. Сона ха лоа сай къаман истори, сай республика тахханара, селханара вахар. Сай хьинар кхо ца деш из тоаде, дегIадоаладе къахьега дага ва со. Сай вIаштIехьдоале цхьа комсомольски гIишло хьалъеча ваха дага ва со. Се ваь моттигаш санна, сона дукха а еза йоаза безам а ба керда моттигаш, хIана аьлча, уж ерригаш са Даьхе я.

Ше деш дола къамаьл ладувгIаш дагIа бераш дика дIакхетадеш дувц Тархана. Цудухьа из везаш а лоархIаш а ладувгI цунга дешархоша.

Цхьан дийнахьа Тархана дийцар нохч - гIалгIай литературах лаьца. ШоллагIча дийнахьа портфель йиззa книжкаш дахьаш школе ва вийзар цун. Са бе и доал царех цхьа книжка. Из да «Ловмашкара Iуйре» яха Хамхоев Аьхьмада стихий сборник. Цун беттаргаш тIа авторо яздаь дешаш да: «15 шу даьнначa дикача кIаьнка, Тархана, авторагара соагIата». Соге хьаттача Iалаьмате дика хIамач да автораша кагирхошта шоай книжкаш телилга. Цу гIулакхаша дикка гIо-новкъостал ду тIаккхуш йола тIехье аьх-эздел долаш, творчески къахьегама болх белаш, патриотически оамалаш йолаш хьалххее.

ХIанз Тархана 17 шу даьннад. втт класс яьккха воалаш латт из. Цунна хьалхашка хьабийлла ба знанешка, къахьегама бода бIаьха сийрда никъ. Цу наькъа тIа да из майрра гIа боаккхаш гIоргволча хIанзе а гуш да, хIана аьлча цун къамeн, цун халкъа, ерригача Даьхен вразе никъ из болалаьь.

— Из никъ даькъала хилба хьа, Тархан!

С. ДЕМЕНТЬЕВСКАЯ, г. Грознерча № 19 йолча школа хьехархо.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ КХЕТАМ ЛУ

«Советски наха хийра а гоама а я кхьа халкъаш вокхарел тIех хеташ йола уйла — къаьсттача къано а раса ше морг кхьа доазарех лерхIаш йола Iовдала идея. Советски нах — интернационалисташ».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

Интернациональни кхетам балара болх цунах дIакъасте йиш йоцуш дола берригача кхетам балара беча балха дакъа лерхI № 1 йолча Карабулакерча юкъерча школа хьехархоша. Цу балха юкъе дакъа лоцу цхьаццаболча энтузиасташа льаца ца Iеш, ерригача коллективо.

ТIехьарча шерашка интернациональни кхетам балара дешаш дуккхаззa дийцад партийни собранешка, педсоветашка, классий кулгалхой методически объединенешка. Цу вIашагIкхетарашка школа кулгалхой гIертар балха къаьгга бола логически бувзам оттабе, вешта аьлча мировоззренена формироваки яр, хIамаш довзара хьашташ, нравственни кхетам балар, обществана пайдонера практически болх санна долча интернациональни кхетам балара балха дерригача лостамий бувзам. Дешархошта интернациональни кхетам балар ше идейно-политически кхетам балара балха доархIамегIара дакъа а доархIаш.

Интернациональни кхетам балара болх звенерча, отрядашарча, классерча, школерча берашта юкъера доттагIал чIоагIдаргара дIабоалабе безз, аьнна хеташ ба Карабулакера педагогаш.

Деналаша дуча кхетама гих хьатIадаьнна тайп-тайпарча къамех долча берашта юкъерча доттагIлени новкъостий гIулакхийн зIыргаш дегIа а доагIа чIоагI а лу школе цхьан дешача хана. Классен пионерски отрядон теттара дика кхетаду кхыча къамех болча наьха оагIорахьара хула гIо а новкъостал а мел лоархIаме да. Дилла а тайп-тайпарча къамех долча берашта юкъе лелаш хинна (тха школе дешаш да втт соагIча къамех дола бераш) хьахул коллективистски сакхетами уйлаш. ДоттагIал тоссадаларца, юкъе новкъостий гIулакхаш оттарца, коллективизм чIоагIъяларца цхьан бола школьникаш классерен школерен кхыча къамех бола новкъостий лархIа, пар сий де.

Наггахьа мийслу, моллагIча дешархочо кхыча къамахча берага из бегдоаккхаш хIама олаш моттигаш. Иштта хIама хилча цхьаболча хьехархоша пог ашадаьча бера га доаккх, цу гIулакхана аьнна дош кертагIдоаккх, цо боагIаш берий теркам тIа а оаш, вокхар вIалла теркал а яц цу тайпара факт, фунагIа дей а халача темагIа дола къамаьл йоашта хьатIа ца эца дагахьа. Ший хана Н. К. Крупскаяс белгалдоахар, уж шаьккха а поаци вийса ца хилар. Шоай болх творчески беш болча хьехархоша лех, царна кора а йоагIа интернациональни кхетам балара действенни средствaш.

Дешархой интернациональни уйлаш хьахулга Iалашду хIара предмето цу гIулакха йоккхий тороваш луча уронашке.

Мел тороваш лу хьелархочоа цу дакъе литература, исторе, обществоведене. Советски пачхакьалихени бокъони мIийлекаше, географе, кхыча меккий меттаще! ХIаьта нагахьа санна школьни курсашта шерра гIа боахаш вахари мей хана лелаш йола событеши юкъельккача знаней тешкара цин геттара совбоал. Берригача харжархошка, СССР гражданашка КПСС ЦК дав Кхайкарал, г. Москверча Бауманский хоржемий округа харжархошца вIашагIкхийттача новкъоста Л. И. Брежнева дав къамаьл, «СССР халкъа болхам дегIабовлабара хьалхарча пхе шера плана 50 шу дизарах» бола КПСС ЦК соцам санна дола партийни документаш да хIана урокашка дешархошта юкъе беча идеологически балха ларде лупараш.

Ний вахарца дувзадена дола хоадам боллаш а тешавеш а дола масалаш а кхухлаш дувц хьехархоша Советски Iаьдело Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта фу деннад, ленински къамий политика кхталонех.

Боккха никъ баьб Нохч-ГIалгIайчено. Цхьан хана тIехьайнса хинна из, Коммунистически парте кулгал а деш, эрсий халкъан вай мехка кхача халкъийн гIонца дегIаена экономикен лакха культурен йола республика а хинна дIаэттай. Лакхерча классашкарча дешархошта хьалхарча пхе шера плана 50 шу дизарах бола КПСС ЦК соцам дIа а бовзийта, дийцар исторе хьехархочо П. А. Гуровас Грознера мехкдаьтте промышленность юкаметтаоттаяраке цунна яьча реконструкцехи. Пхе шера хьадоаккха мехкдаьтта шоаза совдаьлар. Хьалхарча пятилетка шерашка Грозне промышленносте болх бе вера 9 эзар саг, царех 3.5 эзар саг нохчий бар. Мехкдаьтта промышленность дегIайоалаеча гIо дир берригача мехко. Мехкдаьттахошта юкъе дуккхача къамех бола нах бар. Уж берригаш а цхьа дезал санна бихар, хIаьта иштта болх а бора. Цо тешал даций «...дий чулоацамга диллача эттара интернациональнегIа йола класс йолча болхлой классо Iалаьмате доккха гIо ду вай мехка дака къамаша халкъаши вIашш гарга оза» аьнна дола Л. И. Брежнева дешаш бакъ хилара.

Хьалхи латтача эрсий литературах йоаллаш я халкъий доттагIлени воашлен идея, кхыдола халкъаш ларxIара пар сий дар, пар къамаш бахкхалоаш кхетае гIертар, тоIадаь доахнача халкъий къамаш мукъадахара болам кхаллацар.

М. Ю. Лермонтова творчество Iомаеш литература хьехархочо Г. В. Магомадовас къавстта тIаззар дешархой теркам, бера хана денз Лермонтова вахара доккха дакъа Кавказаца дувзадена хилара. Цуна чIоагIа дезаденнадор Iалаьмате хоза Кавказе Iалем.

Цо хоза а хеташ ладувгIар цецвоаккхаш дола денали майрали хестаеш долча лоамаи наьха легендашка, илешка, дувцарашка. Лермонтова ше дийна мел кхинача хена хьамсара яр Кавказ: «Къулбелье сигале», «лоамий бердаш», «цIаккха а ца дашаш лоа тIаудда пар бовхьаш», «акха чIомаш», «денал долча халкъий къонгаш».

Урок чакхйоалаш вьводаш йир Г. В. Магомадовас: «М. Ю. Лермонтова произведенеша харцдора мехкарча кхыча халкъаша уж гоамде гIерташ Кавказа халкъех хари хабареш доарнадаьча шовинистически литература дувцараш. Кавказо воето дерригача халкъашца доттагIал леладеш, уж доархIаш хургболаш кхетам лу ше ядераш дешарашта: из да обществана Лермонтова дайча дикаех ца!»

Предметаш хьехаш бийча хьехархоаш классий кулгалхоши кхетам балара гIулакха шерра пайда эц тайп-тайпарча къамех болча советски наха мел майра лийтар фашистски гIаьрахоета духьал, шоай низ ца кхобеш къамашта хьийтар халкъа боахам юхаметтаоттабеш хьахьоекхаш йолча «ЗIамига латтах», «Юхавийдалар», «Целина» яхача Л. И. Брежнева произведенех. Цу книжкаша коммунизм хьалъяра пах сарцагIбоах, кхетабу, хьехам лу, уйлаш хьовю, хьинаре хIама хьадара тIахьех.

Классашка урокаш луш беш бола болх логически дIахо бахьар санна хIама да дуккхача формаех дола класселе школали арахьа чакхдоаха гIулакхаш. ДоттагIлеи сайренашка, классни сахьаташ долаш, союзни республиканкен еттIагIча пятилетка дIашлош хьалъеш латтача моттигашкен гIолла заочно наьхъаш деш. «Пхийтта республика — пхийтта йиша» яхача багегIа дувцача журналашка, шоай хабарчарцарча шерепискашка гIолла дешархоита йовз ленински къамий политика, вай Даьхен истори, коммунизм хьалъеча но доаха толамаш, союзни республикашкарча школьникий вахар, дешар, интернациональни гIулакхаш.

ПартIатон машара бахьан къовсам лоаттаберех йола материал гулъяр, лакхерча классашка дешаш барий конференцеш яр, Ерригсоюзни субботникашка дакъа лацар, къонача турпала-антифашиста девош чакхдахар санна долча гIулакхаша гIо ду машари пийсхон бахьан къовсам лоаттабеча халкъий сийдеш хургболаш дешархошта кхетам бала, царех къовсамхой бе.

1969 шера денз болх беш школе а «Глобус» яхаш йола интернациональни доттагIлен клуб. КИД керте латт правлени (председатель Гагиева Лариса, заместитель Бириццева Оля). Клубе вIашагIъехкий «Са Дай-моxк — СССР», «Къоарза галстукаш йола доттагIий». «Социализма воашал дола мехкаш» яха секцеш.

Клубо йовзийт дешархошта Ленински къамий политика, ВЛКСМ интернациональни традицеши гIулакхаш, воашал долча социалистически мехкашкарча пионерий гIулакхаш, коммунизм бахьан къовсам лоаттаберий вахари бояхи, кхыдараш.

Шерра переписка лелаю ГДР, Болгаре, Чехословаке, Венгре, кхыча меккий берашца. Даима бувзам лоаттабу Хойнерсвердех Потсдамни яхача а кхыча а городий клубашца.

ДIа-юха наьхатаю яаду кхыча мехкашкарча пионерашта кадаь ца Iеш, вай мехка къаьст-къаьстача миниташкарча пионерашца а. Письмош ух Молдаверча, гаьнарча Хабаровскерча, Украинерча, Удмуртерча, кхыча моттигашкарча дешархошкара.

Клуба правлене заседанеш хан-ханнахьа ю. Цун заседанеех ца! тха посёлкера саг Карабулакски химически реагентий завода воаккхагIа вола аппаратчик П. Хремов дакъа лоацаш хинача Гаване чакхъяьнначa кагирхойи студентий 11 - ча Дерригдунен фестивала хетаь яр.

Клуба инициативах дуккха пайдане вIашагIкхетараш хиннад. Берригаш а раьза болаш дар вьетнамхашца, болгарашца, чехашца, писательшица Н. Печерниковайца, танковий бIун инарал-полковникаца. Советски Союза Турпалца В. Т. Обуховца, Социалистически Къахьегама Турпалца А. Д. Катасоновца, СССР Лакхехьарча Совета депутатаца П. Храмоваца, кхыбарашца хинна вIашагIкхетараш.

КИД предложенех хIара шера экскурсеш ю оаха вай мехкарча тайп-тайпарча городашка. Москве, Ленинграде, Киеве, Волгограде, Ульяновске хиннаб Карабулакера дешархой. Экскурсера цIабаьхкача цига баха хиннараша докладий-отчеташ ю, хIаьта царех чIоагIагIа теркам тIабахийте ла а дувгI.

Интернациональни кхетам луча доккха дакъа лоац шоаш спортивни болх беш физически культура хьехархоша. Къона спортсменаш спортивни майдаш тIа вIашагIбетталу Малгобекски Назрановски районашкарча берашца. Къонача футболисташа тренера Г. Ш. Бердзенишвиле кулгал а деш вIашетта пхе шера дакъа лоац «ГIоарека бурган» яха соггIат даккхара болча Къулбехьен Россе зональни лхьашка.

Каменск, Нальчик, Астрахань, Махачкала яхача городашка вIашагIкхетараш хиннад пар шоай ханарча берашца меттел шефство йолча предприятей производственни коллективашца а. Цу тайпара вIашагIкхетараш боккха лоархIам болаш за тайп-тайпарча къамех болча къонача спортсменашта юкъе доттагIал чIоагIдаро а интернациональни кхетам балара а.

Берашта интернациональни кхетам балара бу болх из бечоа чIоагIIа сакъердаи хулаш а дина уйлаш дег чу йоссаеш а ба. Цо чIоагIIа тIаоз берий теркам, пар коллектив вIаштIехьлаьнка гIо ду, пар оамалаш тоаю, идейно-политически боарам лакхбу.

М. ФРОЛОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — ГIуйранара гимнастика.
9.05 — «Пионерски лаьца шуна гIолла».
9.35 — Моссовета цIерагIча Пачхьалкхен академически театра «День приезда — день отъезда» яха фильм-спектакль. Йистехьача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Документальни фильмий программа.
15.50 — Латвийски ССР «Дайна» яхача Пачхьалкхен хьалхарий ансамбла концерт.
16.35 — Берашта дола фильм. «Зебра лочкахьа» яха телевизиони художественни фильм.
17.45 — «Боькъоша дола берашо».
18.30 — «Стихаш — берашта».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.10 — «Юрт: гIулакхаши декхараш».
19.40 — «Бертхийла дезала хелкана» яха музыкальни программа.
20.10 — «Сайхань-боахкъ Даймехка» яха киноповесть. «Карпатахкара Белхакашка а Бесе а», яха 15-гIа фильм.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — Бера дунен халкъашта юкъерча Денга. «Бошланийдахь баца болатахь». Йистехьа передача.
22.05 — «Тахан дунен тIа». Информационни выпуск.
22.30 — Илли доах РСФСР халкъа артистка Масленникова.

II ПРОГРАММА

18.20 — «Дунен халкъашта юкъера обзорни» (гIалгIай меттала).
18.30 — Киножурнал.
18.40 — Атеистически темах. «Дина тоабай хулий хьавьаел» (нохчий меттала).
18.50 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий а гIалгIай а меттала).
19.20 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
19.45 — Концерт.
20.00 — «Бойла доаькъеш хийла шун, бераш!»
20.15 — П. И. Чайковскийн произведенешкара концерт.
21.00 — «Литературни дешараш». Ярошин. «ГIалие кадордаре».
21.40 — Доалол дехьарча фильма зорах. «ЗIамигIборан сагатаме» яха телевизиони художественни фильм (ЧССР).

27 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.40 — ГIуйранара гимнастика.
9.05 — «Хьан бала стихаш».
9.35 — «Кинопутешественнаь клубе».
10.35 — Серебник а Рахманинова а фортепианни произведенеш дIалоах Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Поганина.
11.20 — «Сайхань - боахкъа Даймехка» яха киноповесть. «Карпатахкара Белхакашка а Бесе а» яха 15-гIа фильм. Йистехьа — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Интеграцо догIаш» яха телевизиони документальни фильм.
15.30 — «Музеешкара выставкашка гIолла».
16.25 — «Шахматни школа».
16.55 — «Ужийски готхно» яха телевизиони документальни фильм (Корея).
17.30 — «Рязански залкаре» яхача берий ансамбла концерт.
18.00 — «Москоски ласкошка гIулакхаш».
18.30 — «Хiара курта гIа маза ба».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Саг а закон а».
19.30 — Доалургаааа ... «Шоалтахеа алкалорIа» яха художественни фильм.
21.00 — «Хаъ».
21.55 — Футболах ловзара дунен халкъашта юкъера яхь. Даже вIашагIтоха команда — СССР вIашагIтоха команда. Дакара передача. Перерывах «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

17.00 — «Труд» яха ДСО Нохч-ГIалгIай областной совета спартакиада. Баскетбол.
18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий а нохчий а меттала).
18.20 — Телехьафорнеа литтрам ду. критика ... «... ду...».
18.50 — Киножурнал.
19.00 — Кхаи бегш пайда ... доаара кхоечемах. Фоторенортаж (нохчий меттала).
19.15 — «ДегIадара догIаш». Телеочерк.
19.30 — «Саг а закон а».
20.00 — «Бойла доаькъеш хийла шун, бераш!»
20.15 — «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча темах йола беседаш.
21.00 — Илли доах Пушкина цIерагIча оперни балетах Горьковски театра солисташа.
21.40 — Телевидене Ленинградски студе «Экзамен чин дащ» яхача телевизиони короткометражни художественни фильмий программа.

РАДИО

26 ИЮНЬ

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Аьираш (эрсий меттала).
8.25 — Хоалам.
8.35 — Аьираш, халкъа дакараш (гIалгIай меттала).
8.45 — «Iаьнаи коммунизма гIорбаьна къахьегам». Исторически Iилмий кандидата Александрова беседа (эрсий меттала).
9.15 — «Тхога язду» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.30 — «Къона заманче» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программаш хоттанах бола доаци (эрсий меттала).
16.05 — Берий лаькъехьа боккхабараш. «Мукьа хьо». Беседа (гIалгIай меттала).
16.15 — «ТIехьабусараи боацаш болх бар». «Ялх-пьнаеча винтотгаша хIама ду хьинаьлaш», «Чечингниефбыт» яхача объединенера передача (нохчий меттала).
16.30 — «Йлат чуэцача уларкаш, ишкa дола концерт!» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда таьхаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хьоттаси

Тахан республике гIоллеи Грознеи чувалуш морхаш а йолаш, кIезиг-дукха догIа а делхаш, малхбоалехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилeи фегара температура республике 18—23, Грозне 20—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, догIа а делхаш, къилбаседамалхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилeи фегара температура бийсаша 9—14, дийнахьа 17—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГIИШЛОНХОЙ БАЛХА ГОИЗАЛ IОМАЕ ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-техническа училище

ДIАХОЙТ

укх професcех кердача дешара шера дешархой деша дIачуэцаш хилар:

1. Маляр (гIишлош еча болх бе);
2. Штукатур-облицовщик-плиточник;
3. Каменщик-болатех аьлабетонии конструкцешта монтаж ю монтажник;
4. Слесарь-сантехник, газосварщик;
5. Юртанка гIишлош хьалъю мастер.

Деша дIаэ 15 шу даьнна а кхы боккхагIа а бола, 8 — 10 классаш чакхъьяха бола кагий нахи мехкарийи.

Деша багIара ханаш:

8 класс чакхъьяьккхараш — 3 шу;

10 класс чакхъьяьккхараш — 1 шу.

Училища кердача дешара комплексе болх беш а дешара-производствени оборудованеца дика Iалашъяь а я. Дешархой мах боаваш кхачанца, обмундированеца, общежитеца Iалашбу, хIаьта 10 класс чакхъяьккхараш стипендеца а. Деша багIача хана дешархошта производственни дешар Iомадеча хана беьча балхах 50 процент боарам болаш ахча тел.

Училище деша вагIаш яьккха ха къахьегама стажа дIалоархI. Юкъера профтехучилище чакх а яьккха экзаменаш дIаенинарашта юкъера образовани профессии аларах дола диплом дIалу.

ТIехдика диплом а эцаш чакхбаьнна дешархой болх бала хилара стаж йоацаш вузе деша дIа а ва льготаш а лу царна.

Училище деша воагIачо хьачудала деза ер документаш:

1. Директора цIерагIа язъяь заявлени;
2. Дийна хилара документ;
3. Вахача моттигера справка;
4. Ваь ха тIайола тешал е паспорт;
5. фотокарточкаш (размер 4 х 6 йолаш);
6. Медицински справка.

Документаш дIачуийду 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат далалца.

Училища адрес: город Грозный, Старопромысловски район. Катаяма цIерагIа керда поселок, Шефски улица, 23, цига за йиш я Централи рынкера йоагIача №№ 4, 6, 28а, 11а йолча автобусашца Ташкала яхача уж соцача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца 7-гIа линия яхача кхаччалца.

ДЕША ВАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Грозненски мехкдаьтта техникуме 1979—1980 дешара шера дийнахьарча отделенешка деша

ДЕШАРХОЙ ДIАЧУЭЦИЛГА ДIАКХАЙКАДУ

Укх специальностех:

1. Пайдане оахкалаш лохаш ю геофизически методаш пайдане оахкалаш долча моттигашка тохкаш дари.
2. Мехкдаьттаи газовии скважинашта эксплуатаци яр.
3. Мехкдаьттаи газовии скважинашта буруш тохар.
4. ЦIераш юлара духьалара техникеи кхерамзлен.
5. Мехкдаьтта промысловни хими.

ДЕШАРА ХАНАШ

8 класс яьккхарий — 3 шуи 6 бутти.

10 класс яьккхарий—3 шу.

Техникуме деша боагIаргхошта заявленеш хьайбо:

1 июне денз 31 июле кхаччалца;

Деша дIачуэцаш дIалуш бола экзаменаш хургья:

1 августа денз 20 августа кхаччалца;

Деша боагIараша дIалла еш экзаменаш:

8 класс чакхъьяьккхараша:

1) Математика (устно).
2) эрсий мотт (диктант).

10 класс чакхъьяьккхараша:

1) Математика (устно);
2) Литературеи эрсий мотти (сочинени).

Оценкаш «4», «5» йолаш 8—10 классаш чакхъяьхараш экзаменаш йоацаш дIачуэц «Мехкдаьттаи газовии скважинашта буруш тохар», «Мехкдаьттаи газовии скважинашта эксплуатаци яр» яхача специальностех техникуме деша.

Заявленеца хила деза документаш:

Йизза юкъера йоаца е юкъера школа йистеяьккхара тешал е аттестат (подлинник).

Медицински справка (форма № 286) (справка бланкаш техникумера дIаэца йиш я).

Прививкайн анализий результатийн хьакъехьара справка.

5 фотокарточка (керта тIа хIама а йоацаш дьаькха, 3х4 размер йолаш).

Ваь ха тIайола тешал е паспорти воснни билете (техникуме хьаеча хьахьокха деза); производственни балха стаж йолчо къахьегама книжка тIера хьаийца выписка.

Заявленеш хьачу а кхо боагIаш йола справкаш дIа а тел укх адресагIа: НГIАССР, 364006, г. Грозный, Клары Цеткина ул., 14/53.

Приемни комисси (33-гIа кабинет). Телефон 2-63-09, хьаеха 52.

Дирекци.

БАЛХА ХЬЕХ

Тамбовски областерча «Пластмасс» яхача Котовски заводе массахана болх бе хьех химически производства операторашi аппаратчикаша, слесараш, электромонтераш, контрольно-измерительни приборийн автоматикаи электрослесараш, газоэлектросварщикаш, плотникаш, каменщикаш, жестянщикаш, штукатураш, маляраш, тайп-тайпара балхаш бераш.

Специальность йоацаш бераш производства процесс специальность Iомае йиш йолаш ба. Заводе иштта дIаэц юкъера юкъара образовательни школаш чакхъьяхараш а. Цхьаь болча наха дика кийчъьяча общежитера моттиг лу, кIезига дезаи барашта — дезал чубахача общежитера цIа лу цхьа шу далалехьа.

Цу хьакъехьа дуккхагIа за безам бар ха йиш я балха нах дIаьсхабареи информацеи бюро, город Грознера Победа проспект, 40 адресагIа а Урус-Мартановски, Сунженски, Наурски, Шелковской, Шалински райисполкомашкарчеи городашка Гудермесс, МагIалбике — горисполкомерчеи къахьегама болча уполномоченнеша гIолла.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорсе — 3-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92, Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 3-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02278. «Грозненский рабочий» издательство, типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3910.